

Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo

Presentación

A Facultade de Ciencias Empresariais de Ourense está localizada no Edificio Xurídico Empresarial do Campus Universitario en pleno centro da cidade.

A oferta educativa para o próximo curso 2014-2015 no Centro é:

Títulos de Grao:

- **GRADO EN ADMINISTRACIÓN E DIRECCIÓN DE EMPRESAS**
- **GRADO EN TURISMO**
- **PROGRAMA CONXUNTO DE ESTUDOS ADMINISTRACIÓN E DIRECCIÓN DE EMPRESAS + ENXEÑARÍA INFORMÁTICA**
- **PROGRAMA CONXUNTO DE ESTUDOS ADMINISTRACIÓN E DIRECCIÓN DE EMPRESAS + DEREITO**
- **GRADO EN CONSULTORÍA E XESTIÓN DA INFORMACIÓN (só se oferta cursos 3º e 4º)**

No curso 2014-2015 a Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo incluírá un novo programa (**ADE INTERNACIONAL**) con 68 créditos impartidos en inglés. Durante os últimos anos a Facultade de Empresariais e Turismo potenciou de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade. **ADE INTERNACIONAL** é un vehículo máis para que estudantes extranxeiros poidan estudar na nosa Facultade.

Ademais, se es Diplomado/a en Ciencias Empresariais podes obter o teu Grao en Administración e Dirección de Empresas (ADE) en un só curso académico. A través do **Curso Ponte para o Grao en ADE**.

En canto á oferta de POSGRAOS da Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo:

- **MASTER OFICIAL EN CREACIÓN, DIRECCIÓN E INNOVACIÓN NA EMPRESA**
- **MASTER OFICIAL EN DIRECCIÓN E PLANIFICACIÓN DO TURISMO**
- **MASTER OFICIAL EN XESTION EMPRESARIAL DO DEPORTE**

Para obter máis información visita a nosa páxina web <http://www.fcetou.uvigo.es/>

¡Ven a visitarnos!

Organigrama

EQUIPA DECANAL

Decana

Elena Rivo López
Teléfono: 988368800
e-mail: decano.eto@uvigo.es

Vicedecana de Ordenación Académica e Alumnado

Mercedes Mareque Álvarez-Santullano
Teléfono: 988368728
e-mail: chedesmareque@uvigo.es

Vicedecano de Estudos de Grao e Xestión Informática

Diego Rodríguez-Toubes
Teléfono: 988368747
e-mail: drtoubes@uvigo.es

Vicedecana de Calidade

María de la Cruz del Río Rama
Teléfono: 988368727
e-mail: delrio@uvigo.es

Vicedecana de Relacións Internacionais

Elena De Prada Creo
Teléfono: 988368726
e-mail: edeprada@uvigo.es

Secretaría

María Beatriz González Sánchez
Teléfono: 988368712
e-mail: bgonzale@uvigo.es

COLABORADORES

Comunicación Web e Redes Sociais

Fidel Picos Sánchez
Teléfono: 988368771
e-mail: fidel@uvigo.es

Localización

Edificio Xurídico-Empresarial
Campus Universitario As Lagoas
32004 Ourense

Conserxería: + 34 988 368 700

Secretaría de alumnado: +34 988 368 803; administracion.eto@uvigo.es

Secretaría de Decanato: +34 988 368 800; secretario.eto@uvigo.es

Relacións Internacionais: edeprada@uvigo.es

Información xeral: info.eto@uvigo.es

Fax: + 34 988 368 923

Páxina web: www.fcetou.uvigo.es

Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa

Materias**Curso 1**

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
004M006V01101	Sistema de Diagnóstico Estratéxico e Xestión do Coñecemento	2c	3
004M006V01102	Sistema de Información Financeira para a Empresa	1c	3
004M006V01103	Temas Avanzados en Control de Xestión	1c	3

004M006V01104	Métodos Cuantitativos e Cualitativos de Análise Avanzados	1c	3
004M006V01105	Temas Avanzados en Dirección e Administración de Operacións	1c	3
004M006V01106	Economía de Redes: a Euro-rexión Galicia-Norte de Portugal	1c	3
004M006V01107	Habilidades Directivas	1c	3
004M006V01108	Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i	2c	3
004M006V01109	Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade	1c	3
004M006V01110	Emprendemento: Valoración e Selección de Ideas de Negocio	1c	3
004M006V01201	Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación	2c	4
004M006V01202	Creación de Empresas de Base Tecnolóxica	1c	3
004M006V01203	Sistemas Español e Galego de Innovación	2c	3
004M006V01204	Xestión Medioambiental, da Seguridade e Saúde Laboral e da Responsabilidade Social Corporativa. Sistemas Integrados de Xestión de Calidade	2c	3
004M006V01205	Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas	2c	3
004M006V01206	Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea	2c	3
004M006V01207	Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión	2c	5
004M006V01208	Comercialización e Desenvolvemento de Novos Produtos	1c	3
004M006V01209	Xestión dos Recursos Humanos para a Innovación e a Mellora Continua	2c	3

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema de Diagnóstico Estratéxico e Xestión do Coñecemento**

Materia	Sistema de Diagnóstico Estratéxico e Xestión do Coñecemento			
Código	004M006V01101			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Diéguez Castrillón, María Isabel			
Profesorado	Diéguez Castrillón, María Isabel López Ruiz, Víctor Raúl Peña Domingo, Nevado Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Correo-e	idieguez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A4	Capacidade para a toma de decisións
A5	Capacidade para a resolución de problemas
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo
A13	Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B3	Capacidade crítica e autocrítica
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade para a toma de decisións	saber facer	A4
Capacidade de organización e planificación	saber facer	A1
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber facer	A2
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes	saber facer	A3
Capacidade para a resolución de problemas	saber facer	A5
Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)	saber facer	A7
Capacidade para liderar equipos de traballo	saber facer	A12
Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora	saber facer	A13
Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais	saber facer	A16

Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional	saber facer	A17
Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames	saber facer	A18
Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares	Saber estar / ser	B1
Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos	Saber estar / ser	B4
Capacidade crítica e autocrítica	Saber estar / ser	B3

Contidos

Tema	
Modulo I	Fases do proceso de dirección estratéxica: Formulación da estratexia. Valoración de alternativas estratéxicas. Implantación da estratexia. Ferramentas utilizadas no proceso de dirección estratéxica
Modulo II	Xestión do coñecemento : A xestión do coñecemento: Introducción. Concepto e aplicacións na empresa. O capital intelectual. Principios da xestión do coñecemento. Estratexia de implantación. Modelos de xestión do coñecemento

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	5	15	20
Traballos de aula	5	15	20
Traballos tutelados	0	28	28
Sesión maxistral	5	0	5
Outras	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación de casos prácticos relacionados cos temas de situacións
Traballos de aula	Na aula principiarase a realización de traballos relacionados cos temas, para a súa continuidade posteriormente como traballo tutelado pola coordinadora da materia
Traballos tutelados	Traballos prácticos sobre os contidos da materia tutelados pola coordinadora da materia
Sesión maxistral	Docentes expertos nos temas explicarán conceptos básicos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Traballos tutelados Para a realización dos traballos contarase coa tutela da coordinadora da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballos encomendados polos profesores da materia. Valorarase a entrega e calidade dos traballos de cada un dos módulos	80
Outras	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o **sistema de avaliación continua** para a convocatoria de xuño. Neste caso é obrigatoria a realización con resultados satisfactorios de todos os traballos e a superación da proba de seguimento.

Para os estudantes que non sigan ou non superen a avaliación continua realizarase un exame. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Segunda convocatoria (xullo): Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles estudantes que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fuentes de información

Garrido Bug, S, **Dirección estratégica**, McGraw-Hill,

Grant, R.M, **Dirección estratégica**, Civitas,

Navas López, J.E. y Guerras Martín, L.A, **La dirección estratégica en la empresa. Teoría y aplicaciones**, Thomson Cívita,

Ventura Victoria, J, **Análisis estratégico de la empresa**, Thomson,

Valhondo, Domingo, **Gestión del conocimiento del mito a la realidad.**, Diaz de Santos,

Nevado D.; López V. R., **El capital intelectual: valoración y medición**, Prentice Hall,

Hislop, Donald, **Knowledge management in organisations a critical introduction**, Oxford University Press,

<http://www.clusterconocimiento.com>,

<http://www.brint.com/>,

<http://eknowledgecenter.com/>,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema de Información Financeira para a Empresa**

Materia	Sistema de Información Financeira para a Empresa			
Código	O04M006V01102			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	Gallego Rodríguez, María Elena			
Profesorado	Gallego Rodríguez, María Elena Rivero Fernández, M ^a Dolores Sánchez Fernández, Patricio			
Correo-e	egallego@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia configúrase como unha ferramenta básica para o coñecemento da situación económico-financiera da empresa, proporcionando ao alumno os instrumentos necesarios para favorecer a toma de decisións implícitas na xestión da empresa. A materia desenvolverase partindo dos fundamentos teóricos que sustentan a ciencia contable, para a continuación, introducirse na normativa legal que a formaliza e estudar en profundidade a problemática asociada á valoración e á análise dos estados financeiros, desde unha perspectiva práctica, co fin de achegar ao alumnado á interpretación dos mesmos e á toma de decisións en base á información neles contida.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais		
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional		
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
B2	Capacidade para traballar en ambientes de presión		
B3	Capacidade crítica e autocrítica		
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de organización e planificación.	saber	A1
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber facer	A2
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes.	saber facer	A3
Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio	Saber estar / ser	A6
Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais	saber facer	A16
Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional.	saber facer	A17 A18
Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
Capacidade para traballar en ambientes de presión.	Saber estar / ser	B2
Capacidade crítica e autocrítica.		B3
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer	B6

Contidos	
Tema	
1. A información financeira para a toma de decisións	Información financeira como ferramenta empresarial
2. Problemática contable asociada á valoración	Criterios de valoración Recoñecemento e valoración do Inmobilizado Material e dos Investimentos Inmobiliarios Inmobilizado Intanxible Activos non correntes mantidos para a venda Valoración das existencias Arrendamentos Subvenciones e Doazóns Recoñecemento e valoración dos instrumentos financeiros
3. As contas anuais	Balance de Situación. Conta de Resultados. Memoria Estado de cambios no patrimonio neto Estado de fluxos de efectivo.
4. Información financeira derivada de contas anuais	Análise económico financeiro Ratios de patrimonio Ratios de resultado

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	7.5	20.5	28
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	15	15
Estudo de casos/análises de situacións	0	20	20
Sesión maxistral	7	0	7
Probos de autoavaliación	0	3	3
Outras	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Clases prácticas e traballo titorizado do alumno, facendo especial fincapé na resolución de exercicios.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Traballo persoal do alumno de cara á resolución de exercicios
Estudo de casos/análises de situacións	Aplicación práctica dos coñecementos adquiridos nas aulas e no traballo autónomo do alumnado de situacións
Sesión maxistral	Clase teórica

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención personalizada ao alumnado por parte do profesorado da materia. Atención, ben de xeito presencial ou ben de xeito virtual, segundo corresponda
Estudo de casos/análises de situacións	Atención personalizada ao alumnado por parte do profesorado da materia. Atención, ben de xeito presencial ou ben de xeito virtual, segundo corresponda

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Estudo e análise de situacións de empresas reais. Este traballo será desenvolvido en grupos por os estudantes o longo dunha sesión de clases, sendo necesaria a presenza dos mesmos na aula.	50
Probos de autoavaliación	Tests realizados na plataforma de ensino virtual da Universidade a xeito de autoavaliación por parte do alumnado ó longo do cuadrimestre.	30
Outras	Proba de seguimento da materia a realizar na data establecida pola coordinación do Master. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua ou que non se tiveran acollido a esta opción de avaliación. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Mallo y Pulido, **Contabilidad financiera. Un enfoque actual**, 2008,
Gallego Díez y Vara, **Manual práctico de contabilidad fina**, 2008,
Muñoz Merchante, Angel, **Análisis de estados financieros. Teoría y práctica**, 2005,
Urías Valiente, Jesús, **Análisis de Estados Financieros**, 1995,
(BOE 20 noviembre de 2007), • **Plan General de Contabilidad**, 2007,
(BOE 21 noviembre de 2007), • **Plan General de Contabilidad PYMES**, 2007,
Asociación Española de Contabilidad y Administración de Empresas (AECA), <http://www.aeca.es/>,
Banco de España, <http://www.bde.es/webbde/es/>,
Comisión Nacional del Mercado de Valores (CNMV), <http://www.cnmv.es/index.htm>,
Instituto de Censores Jurados de Cuentas de España (ICJCE), <http://www.icjce.es/index.php>,
Instituto Español de Analistas Financieros, <http://www.ieaf.es/index.php>,
Registro de Economistas Auditores (REA), <http://www.rea.es/>,
Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas (ICAC), <http://www.icac.meh.es/>,

Wanden Berghe Lozano, J.L, **Contabilidad Financiera II**, 2012,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade/O04M006V01109
Temas Avanzados en Control de Xestión/O04M006V01103

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumno na materia e concíbese flexible. En consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Asemade, achégase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Temas Avanzados en Control de Xestión**

Materia	Temas Avanzados en Control de Xestión			
Código	O04M006V01103			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	González Sánchez, María Beatriz			
Profesorado	Caride González, Carlos Alberto González Sánchez, María Beatriz López-Valeiras Sampedro, Ernesto Sánchez Alonso, Félix			
Correo-e	bgonzale@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nun entorno empresarial cambiante adquiren especial importancia os sistemas de control de xestión entendidos como unha ferramenta que facilita a implantación da estratexia empresarial e o máximo aproveitamento dos recursos ao dispor da empresa. Isto é aínda máis claro nun contexto de creación, dirección e innovación empresarial onde resulta imprescindible avaliar o rendemento empresarial non exclusivamente con criterios financeiros e alinear os recursos empresariais coa estratexia previamente definida.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual		
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais		
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional		
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
A19	Capacidade para deseñar, implementar e xestionar proxectos innovadores		
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica		
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas		
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares		
B3	Capacidade crítica e autocrítica		
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos		
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Capacitar ó alumno para implantar un sistema de Control de Xestión na empresa que lles permita medir o resultado da xestión respecto ó cumprimento dos obxectivos previamente fixados.	saber	A1 A2 A3 A6 A14 A16 A17 A18 A19 A24 A25 B1 B3 B4 B6
Desenvolver unha visión fundamentalmente práctica sobre o concepto do Control de Xestión na empresa.	saber facer	A1 A2 A3 A6 A14 A16 A17 A18 A19 A24 A25 B1 B3 B4 B6
Coñecer todos os elementos e ferramentas que compoñen un sistema de Control de Xestión.	saber	A2 A3 A6 B3
Coñecer as novas ferramentas que permitirán a análise da situación da empresa e a verificación do cumprimento dos obxectivos pre-fixados.	saber	A6 B3 B4
Fomentar no alumno o razoamento con criterios económicos.	saber	A2 A3 B3

Contidos

Tema	
I Fundamentos do Control de Xestión: Introducción e conceptos xerais.	1.1.- Estratexia empresarial 1.2.- Na procura do equilibrio entre a innovación e o control. As palancas de control 1.3.- Os sistemas diagnósticos. A determinación dos factores clave de éxito 1.4.- Os recursos estratéxicos Caso práctico: Adegas Corneira, S.L. (1ª PARTE)
II Elementos para o deseño da estrutura básica de Control de Xestión.	2.1.- A información de custos e o control de xestión 2.2.- Os orzamentos e as desviacións orzamentarias Caso práctico: Adegas Corneira, S.L. (2ª PARTE)
III Sistema de indicadores e medida da rendibilidade.	3.1. A información de xestión e os novos entornos competitivos 3.2. Indicadores e estratexia 3.3. Factores chave como ligazón entre a estratexia e os indicadores de xestión 3.4. Os obxetivos da empresa como ligazón entre os factores chave e os indicadores de xestión 3.5. Definición dos indicadores de xestión 3.6. Elementos do deseño dun sistema de indicadores 3.7. Formas de presentación dos indicadores de control de xestión 3.8. Exemplos de indicadores de control de xestión Caso práctico: Adegas Corneira, S.L. (3ª PARTE)
IV O Cadro de Mando Integral.	4.1 Ferramenta útil para implantar a estratexia e alinear os intereses dos traballadores cos da organización. 4.2 As catro perspectivas do cadro de mando integral

V Exemplos e resultados obtidos ó implantar un sistema de Control de Xestión. Casos de aplicación

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5	5	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	25	30
Obradoiros	5	5	10
Probas de resposta curta	2	8	10
Estudo de casos/análise de situacións	10	5	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Cada unha das sesións terá como obxecto o estudo dun dos cinco bloques temáticos e en cada unha das sesións levaráse a cabo unha explicación teórica dos fundamentos e conceptos xerais, co apoio das transparencias, que non deberá exceder os 60 minutos de duración
Resolución de problemas e/ou exercicios	De seguido a esta introdución, imprescindible para iniciarse na análise posterior, o resto da sesión desenvolverase a través da análise de casos prácticos especialmente deseñados para a discusión entre os participantes e o profesor e para analizar as cuestións relacionadas coa problemática formulada. O traballo do alumnado organizarase en grupos que discutirán e analizarán previamente o caso, para a continuación, dun xeito activo, propór ao resto dos alumnos da aula as súas conclusións.
Obradoiros	En 2/3 das sesións asistirá un profesional implicado nun departamento de control de xestión dunha empresa para que explique a súa experiencia no ámbito específico obxecto de estudo

Atención personalizada	
Probas	Descrición
Probas de resposta curta	O desenvolvemento de casos prácticos é de vital importancia para a comprensión dos fundamentos dun sistema de control de xestión. Estes casos prácticos estarán ao dispor dos alumnos con anterioridade á sesión na plataforma fatic.
Estudo de casos/análise de situacións	O desenvolvemento de casos prácticos é de vital importancia para a comprensión dos fundamentos dun sistema de control de xestión. Estes casos prácticos estarán ao dispor dos alumnos con anterioridade á sesión na plataforma fatic.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de resposta curta	Cuestionarios nos que se consultará sobre as cuestións teórico/prácticas que se espuxeron nas sesións. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20
Estudo de casos/análise de situacións	Informes entregados polos alumnos nos que se recollerán as conclusións máis salientables dos casos prácticos entregados previamente.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua. Para ser avaliado deste xeito compre a asistencia cando menos ao 80% das horas de docencia presencial.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter asistido a un mínimo do 80% das horas de docencia presencial, ou ben debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente). Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Básica:

Anthony, Robert N; Govindarajan, Vijay; Hartmann, Frank; Kraus, Kalle and Nilson, Göran (2014): Management Control

System, European Edition. Mc Graw Hill.

Complementaria:

Pérez-Carballo Veiga, J. F. (2006): Control de la Gestión empresarial. Texto y casos, 6ª edición. ESIC.

Muñiz, Luis (2003): Cómo implantar un sistema de Control de Gestión en la práctica. Editorial Gestión 2000

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Métodos Cuantitativos e Cualitativos de Análise Avanzados**

Materia	Métodos Cuantitativos e Cualitativos de Análise Avanzados			
Código	004M006V01104			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Pérez González, Ana			
Profesorado	Pérez González, Ana			
Correo-e	anapg@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	Nesta materia introdúcese e promóvese o razoamento indutivo e a utilización de técnicas estatísticas para tomar as decisións adecuadas no marco da creación e dirección de empresas.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B7	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes	saber facer	A3
Capacidade para a toma de decisións	saber	A7
Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames	saber facer Saber estar / ser	A18
Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares	Saber estar / ser	B1
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer	B6
Habilidade para traballar de forma autónoma	Saber estar / ser	B7

Contidos

Tema
1. Introducción á Inferencia Estatística
2. Estatística non paramétrica
3. Análise da Varianza
5. Análise de Conglomerados

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	7.5	12.5
Sesión maxistral	10	25	35
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	5	0	5
Traballos e proxectos	0	22.5	22.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rotinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Os alumnos poderán consultar co profesor calquera dúbida relacionada coa materia
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os alumnos poderán consultar co profesor calquera dúbida relacionada coa materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final teórico/práctico da materia.	50
Traballos e proxectos	Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

A nota final será a suma das dúas partes sempre e cando acaden un mínimo de 4 puntos sobre 10 en cada unha delas.

No caso de que o alumno só supere unha das partes, a cualificación desta parte conservarase para a seguinte oportunidade de avaliación do presente curso académico.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso en esa convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

la Estadística y sus aplicaciones. Pirámide.

- Peña, D. (2002): "Regresión y Diseño de Experimentos". Ciencias Sociales. Alianza Editorial.

- Daniel Peña(2005): Análisis de datos multivariantes. McGraw Hill.

- Cuadras, C.M. (1991): Métodos de Análisis Multivariante. Editorial Universitaria de Barcelona --Jonson, D. (2000). Métodos multivariados aplicados al análisis de datos. Análisis multivariante. Prentice Hall.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Temas Avanzados en Dirección e Administración de Operacións**

Materia	Temas Avanzados en Dirección e Administración de Operacións			
Código	O04M006V01105			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez López, Nuria			
Profesorado	Ávila Pérez, Juan Manuel Crespo Franco, Tony Diz Comesaña, María Eva López González, Rafael Mondragón Adrián, Coronado Rodríguez López, Nuria			
Correo-e	nrl@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia abórdanse aspectos estratéxicos esenciais relacionados coa actividade básica diaria da empresa. Deste xeito afóndase no proceso de definición da estratexia de operacións e na selección das principais decisións estratéxicas, que van desde a selección de produto e proceso até a xestión dos materiais, pasando polas decisións de distribución en planta, subcontratación, capacidade e localización, e facendo un especial fincapé na xestión de proxectos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A4	Capacidade para a toma de decisións
A5	Capacidade para a resolución de problemas
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A9	Capacidade de aprendizaxe
A11	Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual
A15	As competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional
A19	Capacidade para deseñar, implementar e xestionar proxectos innovadores
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación
A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas
B2	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Capacidade de comunicación multicultural
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de organización e planificación	saber saber facer	A1
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber facer	A2
Capacidade para a toma de decisións	saber saber facer	A4
Capacidade para a resolución de problemas	saber saber facer	A5
Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio	Saber estar / ser	A6
Capacidade de aprendizaxe	Saber estar / ser	A9
Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes	Saber estar / ser	A8
Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa	saber saber facer	A11
Capacidade para liderar equipos de traballo	Saber estar / ser	A12
Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual	saber	A14
As competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas	saber saber facer	A15
Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais	saber facer	A16
Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional	saber saber facer	A17
Capacidade para deseñar, implementar e xestionar proxectos innovadores	saber facer	A19
Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación	saber	A20
Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea	saber	A22
Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica	saber	A24
Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas	saber	A25
Capacidade para traballar en ambientes de presión	saber facer Saber estar / ser	B2
Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos	saber facer Saber estar / ser	B4
Capacidade de comunicación multicultural	Saber estar / ser	B5
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer	B6

Contidos

Tema

PLANIFICACIÓN ESTRATÉXICA DAS OPERACIÓNS.	Características e evolución dos sistemas produtivos. Contido das estratexias de operacións: Formulación de obxectivos e deseño de políticas. Proceso de formulación dunha estratexia de operacións
ESTRATEXIAS DE PRODUTO E PROCESO.	Decisións de produto e proceso.
CADEA DE SUBMINISTROS	Integración vertical. Subcontratación competitiva. Subcontratación avanzada ou cooperativa.
DECISIÓNS DE CAPACIDADE E LOCALIZACIÓN.	Concepto e planificación da capacidade. Concepto e factores determinantes da localización. Estratexias de localización. Localización internacional.
SISTEMAS DE PLANIFICACIÓN E CONTROL DE INVENTARIOS E MATERIAIS.	Formulacións fundamentais sobre os materiais e inventarios na empresa. Métodos de xestión e planificación das necesidades de materiais e inventarios.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5.5	10	15.5
Estudo de casos/análises de situacións	7.5	49.5	57
Outros	2	0	2
Probas de tipo test	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación, análise, resolución e debate de casos e situacións relacionadas coa materia.
Outros	Titorías individualizadas ou en grupo sobre a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Resolución de dúbidas e, no seu caso, debate dos contidos tratados durante as sesións maxistras. Apoio e orientación na resolución dos casos formulados, tanto nas sesións presenciais como nas horas de titorización.
Estudo de casos/análises de situacións	Resolución de dúbidas e, no seu caso, debate dos contidos tratados durante as sesións maxistras. Apoio e orientación na resolución dos casos formulados, tanto nas sesións presenciais como nas horas de titorización.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Resolución dos casos propostos nas clases presenciais.	80%
Probas de tipo test	Pequena proba de seguimento sobre os contidos tratados na materia. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Oportunidades de avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación correspondentes coas convocatorias ordinaria (xaneiro) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames e de entrega dos traballos fixaranse no calendario académico do Máster; no caso de que non apareza data de entrega de traballos, entenderase que o prazo termina o día anterior á data do examen.

No caso de que o alumno só supere unha das partes, a cualificación desta parte conservarase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Entenderase que un alumno non se presenta á materia cando non se presente ao examen, nin entregue parte algunha das actividades propostas nas datas fixadas.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

CHASE, R. B.; AQUILANO, N. J. y JACOBS, F. R., **Administración de Producción y Operaciones**, 2005,
CRESPO FRANCO, T. y PIÑEIRO GARCÍA, P., **Producción. Planificación, Programación e Control**, 2005,
CRESPO FRANCO, T. y PIÑEIRO GARCÍA, P., **Producción. Planificación, Programación e Control. Exercicios Resoltos**, 2005,
FERNÁNDEZ, E.; AVELLA, L. y FERNÁNDEZ, M., **Estrategia de Producción**, 2006,
KRAJEWSKI, L. J. y RITZMAN, L. P., **Administración de Operaciones. Estrategia y Análisis**, 2000,
MIRANDA, F. J.; RUBIO, S.; CHAMORRO, A. y BAÑEGIL, T., **Manual de Dirección de Operaciones**, 2005,
SCHROEDER, R. G., **Administración de Operaciones. Concepto y Casos Contemporáneos**, 2004,
RODRÍGUEZ-LÓPEZ, N.; GARCÍA VÁZQUEZ, J.M., **Formas de goberno vertical e xestión empresarial**, 2007,

Recomendacións

Outros comentarios

O alumno necesitará ter adquiridos os coñecementos e capacidades propias das materias introdutorias relacionadas coa

Economía da Empresa e a Administración. É aconsellable, aínda que non imprescindible posuír coñecementos básicos de Dirección de Operacións.

Naqueles casos nos que algún alumno necesite apoio para conseguir estes coñecementos e capacidades, deberase pór en contacto con algún dos profesores da materia, que lle proporcionará recursos adaptados ás súas necesidades.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Economía de Redes: a Euro-rexión Galicia-Norte de Portugal**

Materia	Economía de Redes: a Euro-rexión Galicia-Norte de Portugal			
Código	O04M006V01106			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Carlos Villamarín, Pablo de			
Profesorado	Carlos Villamarín, Pablo de			
Correo-e	pdecarlo@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia pretende profundar nun aspecto da contorna sociopolítico tan decisivo para as empresas galegas como é a Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. Neste espazo de integración territorial existen unhas dinámicas e redes de cooperación notablemente consolidadas, que son unha importante fonte de oportunidades para o tecido empresarial nel situado. De feito, dentro do novo período de programación comunitaria 2014-2020, destaca o Programa de cooperación transfronteiriza entre rexións de España e Portugal (POCTEP), boa parte de cuxos recursos se destinará a potenciar o I+D+i e a mellorar a competitividade das Pemes.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A13	Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación
A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea
A23	Capacidade para o establecemento de redes e desenvolvemento de proxectos cooperativos na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal
B5	Capacidade de comunicación multicultural

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes	saber facer	A3
Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio	saber saber facer	A6
Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)	saber saber facer	A7
Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes	saber facer	A8
Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial	saber	A10
Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora	saber facer	A13
Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames	saber saber facer	A18
Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación	saber saber facer	A20

Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea	saber saber facer	A22
Capacidade para o establecemento de redes e desenvolvemento de proxectos cooperativos na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal	saber facer	A23
Capacidade de comunicación multicultural	Saber estar / ser	B5

Contidos

Tema

Fundamentos teóricos: integración territorial e redes de cooperación

Estruturas de cooperación na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal: institucionalización e documentos estratéxicos chave

Aspectos destacados relacionados coa actividade empresarial na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	6	3	9
Estudo de casos/análises de situacións	9	45	54
Probas de tipo test	1	11	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Atenderanse e resolverán as dúbidas do alumnado relacionadas co estudo e/ou tarefas programadas na materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe e adquisición das competencias da materia. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Estudo de casos/análises de situacións	Atenderanse e resolverán as dúbidas do alumnado relacionadas co estudo e/ou tarefas programadas na materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe e adquisición das competencias da materia. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Probas	Descrición
Probas de tipo test	Atenderanse e resolverán as dúbidas do alumnado relacionadas co estudo e/ou tarefas programadas na materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe e adquisición das competencias da materia. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	80
Probas de tipo test	Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Primeira oportunidade: o conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua na primeira oportunidade. É necesario alcanzar un mínimo de 3.5 (sobre 10) en cada proba avaliada para poder compensala e superar a materia.

Segunda oportunidade: os alumnos que non superen a materia na primeira oportunidade, poderán conservar a nota obtida en calquera das probas avaliadas, sempre que sexa superior a 5 (sobre 10) e realizar, unicamente, as probas nas que obtivesen unha nota inferior. É necesario alcanzar un mínimo de 3.5 (sobre 10) nestas probas para poder compensalas e superar a materia.

Bibliografía. Fontes de información

AECT Galicia-Norte de Portugal, **Portal de la AECT** (<http://gnpaect.eu>),

Comisión Europea, **Dirección General de Política Regional y Urbana** (http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_es.htm),

Domínguez, L., (dir.), **A cooperación transfronteiriça entre Portugal e Espanha**, Lisboa/Porto: IFDR/Eixo Atlântico, 2008, Eixo Atlântico do Noroeste Penínsular, **Portal del Eixo Atlántico** (<http://www.eixoatlantico.com>),

EURES, **EURES Transfronteirizo Galicia-Norte de Portugal** (<http://www.eures-norteportugal-galicia.org/>),

Johnsen, H.C.G. and Ennals, R. (eds.), **Creating collaborative advantage : innovation and knowledge creation in regional economies**, Farnham (England) [etc.] : Gower, 2012,

Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas, **Fondos Comunitarios: periodo 2014-2020** (<http://www.dgfc.sggp.meh.es/sitios/DGFC/es-ES/ipr/fcp1420/Paginas/inicio.aspx>),

---

Esta bibliografía pode ser ampliada ao longo do curso.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas en Empresas ou Organizacións de Soporte para a Investigación e Innovación/O04M006V01112

Traballo Fin de Máster/O04M006V01111

DATOS IDENTIFICATIVOS**Habilidades Directivas**

Materia	Habilidades Directivas			
Código	O04M006V01107			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Blanco Cerradelo, Lidia			
Profesorado	Blanco Cerradelo, Lidia			
Correo-e	lyblanco@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es/			

Descrición xeral A creación e dirección, así como a xestión da innovación, tanto de empresas como de outras institucións/organizacións públicas e privadas, require profesionais cualificados que presenten un amplo conxunto de habilidades que lles permita desenvolver o seu traballo con éxito.

Esta cualificación obtense cun conxunto de materias que aportan os coñecementos específicos e as habilidades propias da dirección e outras de natureza instrumental.

Máis concretamente, a materia pretende familiarizar e adestrar aos alumnos en recursos e estratexias que faciliten o desenvolvemento do labor directivo optimizando o rendemento orientado á consecución do obxectivo en función da organización.

O constante cambio ao que se encontra sometida a actividade empresarial esixe a os seus profesionais a adaptación continua a este complexo panorama e para iso nada mellor que botar man das habilidades directivas, que axudarán ao alumno a mellorar a comunicación, a xestión de equipos ou a tomar decisións ante situacións complexas e conflitivas, favorecendo así unha imaxe de autoeficacia e satisfacción persoal.

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A4	Capacidade para a toma de decisións		
A5	Capacidade para a resolución de problemas		
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)		
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes		
A9	Capacidade de aprendizaxe		
A11	Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa		
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo		
A13	Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora		
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais		
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional		
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea		
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares		
B2	Capacidade para traballar en ambientes de presión		
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos		
B5	Capacidade de comunicación multicultural		
B7	Habilidade para traballar de forma autónoma		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Desenvolver a capacidade para propoñer estratexias de éxito, tanto baseadas na explotación de oportunidades de mercado percibidas como nas competencias distintivas da empresa.	saber facer	A2 A4 A7 A8 A11 A13 A16 A18 A22
Adquirir capacidades de liderado de equipos de traballo.	saber Saber estar / ser	A5 A6 A12 A17 B1 B2 B4 B5
Ser quen de comunicar conceptos e ideas de xeito claro e directo, tanto de palabra como por escrito.	saber facer Saber estar / ser	A1 A8 B4 B5
Dominar diferentes recursos para a realización de presentacións públicas.	saber facer	A6 A9 B7

Contidos

Tema
A xestión do tempo
Técnicas de traballo en equipo
Técnicas de negociación e resolución de conflitos
Lideranza e motivación
Como falar en público
A comunicación na empresa: o coaching

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	30	42
Probas de tipo test	1	7	8
Traballos e proxectos	2.5	22.5	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte dos docentes dos contidos sobre a materia, conceptos teóricos, casos prácticos, etc.

Atención personalizada

Probas	Descrición
Traballos e proxectos	A atención persoalizada terá lugar en titorías no despacho da docente coordinadora. É recomendable acudir a estas titorías cuando aparezan dificultades na comprensión dos conceptos tratados que non sexan suficientemente aclaradas nas clases presenciais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Os alumnos e alumnas deberán realizar una proba tipo test dos contidos presentados nas clases maxistras, sendo obrigatoria para superar a materia. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20
Traballos e proxectos	Os alumnos e alumnas deberán entregar nas datas indicadas a análise dos casos que se propoñan polos docentes. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación xeral.

Exame de segunda convocatoria:

Alternativa a) Exame global dos contidos da materia no mes de xullo. A cualificación do exame será o 100% da nota.

Alternativa b) Só para os estudantes que teñan seguido a avaliación continua e non teñan superado algún dos traballos ou probas: os traballos e probas suspendidos poderanse recuperar na data oficial de xullo establecida para a avaliación da materia.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Blanchard, **Todos a una. Tres pasos clave para crear un equipo de alto nivel**, 2006,

Casado, **Coaching directivo. Desarrollando el liderazgo**, 2003,

Elorza y Fernández Aguado, **Progreso directivo y coaching empresarial**, 2005,

Feldman, D., **Coaching**, 2003,

McKenna, **Primero entre iguales, cómo formar y dirigir un equipo de profesionales**, Últiman edición,

Mosley, **Supervisión. La práctica del empowerment, desarrollo de equipos de trabajo y su motivación**, 2005,

Puchol, L., **El libro de las habilidades directivas**, 2006,

Thomas, J., **Negociar para ganar: cómo conseguir siempre el mejor acuerdo**, 2005,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i**

Materia	Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i			
Código	O04M006V01108			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Sinde Cantorna, Ana Isabel			
Profesorado	Sinde Cantorna, Ana Isabel			
Correo-e	asinde@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é que o alumnado coñeza en profundidade as metodoloxías, modelos e técnicas de xestión de proxectos de innovación.			

Competencias de titulación

Código			
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A5	Capacidade para a resolución de problemas		
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)		
A9	Capacidade de aprendizaxe		
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial		
A11	Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa		
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo		
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual		
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional		
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación		
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación		
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica		
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas		
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares		
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos		
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Asimilar coñecementos	saber	A9 A10 B1
Comprender a importancia da xeración interna de tecnoloxía a través do desenvolvemento de proxectos de I+D+i	saber	A6 A12 A14 A24 A25

Concebir, diseñar, implementar y adaptar proyectos de investigación	saber facer	A3 A7 A10 A11 A20 A21 A25 B6
Coñecer e identificar as diferentes etapas asociadas ao desenvolvemento de proxectos de I+D+i e os elementos críticos de cada unha delas	saber saber facer	A3 A5 A9 A12 B6
Comunicar conocimientos, razones últimas y conclusiones de un modo claro y sin ambigüedades	saber facer Saber estar / ser	A6 B1 B4
Coñecer, identificar e valorar as principais vías para a comercialización de proxectos de I+D+i	saber saber facer	A5 A10 A12 A14 A17 A18 A24 A25 B6
Coñecer e analizar os principais mecanismos para garantir a transferencia de tecnoloxía sen vulnerar os dereitos das partes que interveñen	saber saber facer	A3 A10 A12
Analizar críticamente, evaluar y sintetizar ideas nuevas y complejas	saber facer Saber estar / ser	A3 A5 A11 A17 B4 B6
Analizar e valorar en qué casos é recomendable o desenvolvemento interno da tecnoloxía	saber facer	A5 A7 A12 A17 A18 A21 A24 B6
Coñecer, identificar e traballar con ferramentas específicas que apoian a dirección de proxectos	saber saber facer	A3 A12 A21 A24 A25 B6
Elaborar e presentar propostas de proxectos de I+D+i	saber facer Saber estar / ser	A3 A5 A12 A14 A25 B1 B4 B6

Contidos

Tema

TEMA 1. Dirección de proxectos.

Definición do proxecto.
Tipoloxía de proxectos: segundo o nivel de risco e en función do obxecto.
Fases no desenvolvemento de proxectos
Criterios e métodos de avaliación de proxectos de I+D+i.
Ferramentas de apoio: Xestión da carteira tecnolóxica, análise de patentes, análise de mercado...

TEMA 2. Planificación de proxectos	Xestión de tarefas Xestión de recursos Asignación de recursos Programación Custos e recursos Elaboración da memoria do proxecto
TEMA 3. O risco e a incerteza na dirección de proxectos e xestión de cambios.	Definición de risco Ciclo de avaliación Comunicación Xestión de problemas Xestión de cambios: Obxectivos e tipos. Proceso a seguir Xestión correcta
TEMA 4. A certificación de proxectos de I+D+i	As normas UNE 166000 Proceso de certificación de proxectos de I+D+i Vantaxes de certificar proxectos
TEMA 5. Proceso de control e peche de proxectos	Control financeiro: Estimación Proceso de seguimento e valoración do estado do proxecto O peche do proxecto.
TEMA 6. Comercialización de proxectos	Sistemas de transferencia de tecnoloxía Comercialización de proxectos de I+D+i e outros tipos de transferencia Mecanismos complementarios de axuda á comercialización Contratos de I+D e outros instrumentos legais de transferencia

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5	15	20
Estudo de casos/análises de situacións	5	15	20
Traballos e proxectos	4	24	28
Outras	1	6	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos teórico-prácticos recollidos no temario da materia, fomentando a participación por parte do alumnado
Estudo de casos/análises de situacións	Realización de prácticas que serán entregadas polo alumnado e nas que se valorará a súa capacidade na aplicación dos conceptos e ferramentas para a xestión de proxectos explicadas

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumnado contará ao longo do período de preparación da materia co apoio do profesorado, ben a través de titorías presenciais ou ben a través de titorías telemáticas.
Estudo de casos/análises de situacións	O alumnado contará ao longo do período de preparación da materia co apoio do profesorado, ben a través de titorías presenciais ou ben a través de titorías telemáticas.
Probos	Descrición
Traballos e proxectos	O alumnado contará ao longo do período de preparación da materia co apoio do profesorado, ben a través de titorías presenciais ou ben a través de titorías telemáticas.
Outras	O alumnado contará ao longo do período de preparación da materia co apoio do profesorado, ben a través de titorías presenciais ou ben a través de titorías telemáticas.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	O alumno deberá realizar e entregar unha serie de prácticas que serán entregadas, nas que se valorará tanto a resolución como a presentación, redacción e exposición das conclusións	20
Traballos e proxectos	Deberá elaborarse unha proposta de proxecto de I+D+i que se exporá públicamente.	60
Outras	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Outros comentarios e segunda convocatoria

Oportunidades de avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación correspondentes coas convocatorias ordinaria (xuño) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames e de entrega dos traballos fixaranse no calendario académico do Máster; no caso de que non apareza data de entrega de traballos, entenderase que o prazo termina o día anterior á data do examen.

No caso de que o alumno só supere algunha das partes, a cualificación desta parte conservarase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Entenderase que un alumno non se presenta á materia cando non se presente ao examen, nin entregue parte algunha das actividades propostas nas datas fixadas.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

AENOR, **UNE 166000**, 2006,

AENOR, **UNE 166001**, 2006,

ECHEVARRÍA JADRAQUE, D., **MANUAL PARA PROJECT MANAGERS: CÓMO GESTIONAR PROYECTOS CON ÉXITO**, 2011,

HORINE, G.M., **GESTIÓN DE PROYECTOS: EDICIÓN REVISADA Y ACTUALIZADA 2010**, 2009,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión/O04M006V01207

Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea/O04M006V01206

Sistemas Español e Galego de Innovación/O04M006V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación/O04M006V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS**Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade**

Materia	Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade			
Código	O04M006V01109			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	Villanueva Villar, Mónica			
Profesorado	Barajas Alonso, Ángel Antonio Villanueva Villar, Mónica			
Correo-e	monicavv@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia, de tres créditos ECTS, impártese dentro do módulo Creación de Empresas e ten unha relevancia especial dentro do Máster Oficial posto que vai permitir aos alumnos a posibilidade de ser quen de crear unha empresa cun coñecemento profundo da rendibilidade posible e asegurar a supervivencia futura			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A4	Capacidade para a toma de decisións
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A13	Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas
B2	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Manexo de ferramentas financeiras para a creación e desenvolvemento da empresa.	saber facer	A4 A10 A13 A16 A18 A20 A21 A24 A25 B6
Análise das formas de financiamento.	saber	A4

Avaliación do financiamento en comparación co rendimento obtido dos investimentos.	saber facer	A2 A3
Traballar con risco financeiro	saber facer	A7
Realizar un diagnóstico económico-financiero dunha empresa.	saber facer Saber estar / ser	A1 A4 A7 A17 B6
Elaborar plans financeiros que aseguren a viabilidade dun proxecto de empresa.	saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A4 A7 B2 B6

Contidos

Tema	
Tema 1: Análise e selección de fontes de financiamento operativo	1. Tipo de necesidades financeiras 2. Adecuada utilización das diferentes fontes de financiamento 3. Análise do funcionamento e custo das diferentes fontes financeiras.
Tema 2: Planificación Financeira	1. Planificación financeira a curto prazo 2. Planificación financeira a longo prazo.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	10	43	53
Sesión maxistral	5	10	15
Probas de tipo test	1	6	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Resolución de exercicios e actividades
Sesión maxistral	Exposición na aula, por parte do profesor dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual. Posibilidade de resolución e desenvolvemento de exemplos prácticos co obxectivo de clarificar os conceptos teóricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Aprendizaxe colaborativa a través dun conxunto de tarefas propostas ao alumnado, seguindo o seu itinerario de aprendizaxe. Atención a preguntas e dúbidas formuladas polo alumnado no desenvolvemento do seu traballo en grupo así como na elaboración dos exercicios na clase.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	Exercicio que o alumno debe entregar ó profesor ó finalizar a clase	80
Probas de tipo test	Relación de preguntas tipo test relacionadas co temario.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua: O conxunto de criterios de avaliación enriba expostos constitúen o sistema de avaliación continua. Non obstante, aquelas persoas que non poidan seguir dita avaliación serán avaliados mediante un exame de todo o contido da materia que configurará o 100% da nota e se realizará ó finalizar o cuadrimestre.

Examen de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para os que non superasen a materia polo sistemas anteriores. Neste caso, a calificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Bibliografía. Fontes de información

Pisón Fernández, I, **Dirección Financiera**, Pirámide,

Cibrán Ferraz, P; Villanueva, M, **Gestión Financiera. Teoría y casos prácticos**, Tórculo Edicións,
Cibrán Ferraz, P; Villanueva, M; Fernández, M.T, **Planificación Financiera. Teoría y casos prácticos.**, Tórculo Edicións,
López Lubián, F; García, P, **Finanzas en el mundo corporativo**, Mc Graw Hill,
Contreras, I; Durbán, S; Palacín, M; Ruiz, R, **Casos prácticos de finanzas corporativas**, Mc Graw Hill,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumnado na materia e concíbese flexible. En consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Asemade, achégase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Emprendimiento: Valoración y Selección de Ideas de Negocio**

Materia	Emprendimiento: Valoración y Selección de Ideas de Negocio			
Código	O04M006V01110			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS 3	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castellano			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas y marketing			
Coordinador/a	Ferro Soto, Carlos Antonio			
Profesorado	Ferro Soto, Carlos Antonio Gómez Gras, José María			
Correo-e	cferro@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)En esta materia preténdese que o alumnado coñeza técnicas de xeración de ideas e saiba elaborar un plan de empresas no que se desenvolva a idea de negocio xerada			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidad de organización y planificación		
A3	Habilidad en la búsqueda de información especializada y proveniente de distintas fuentes		
A4	Capacidad para la toma de decisiones		
A6	Capacidad para la transmisión de ideas y la defensa del propio criterio		
A7	Capacidad de análisis y vigilancia de los ambientes empresariales (contorno jurídico, fiscal, social, institucional, etc.)		
A8	Capacidad de adaptación a ambientes cambiantes		
A9	Capacidad de aprendizaje		
A11	Capacidad de generar ideas, de ser creativo en cuanto a productos, servicios y procesos de la empresa		
A12	Capacidad para liderar equipos de trabajo		
A13	Capacidad de desarrollar la iniciativa emprendedora		
A16	Habilidad para el diseño y ejecución de planes de empresa y la puesta en marcha de nuevas iniciativas empresariales		
A17	Capacidad para identificar, valorar y gestionar las capacidades y el conocimiento organizacional		
A18	Capacidad para reconocer situaciones que necesiten del asesoramiento de expertos (asesores financieros, fiscales, juristas, etc.) así como capacidad para seleccionarlos e interpretar sus dictámenes		
A21	Capacidad para aplicar, de forma oportuna, herramientas y metodologías de gestión de la innovación		
A22	Capacidad para diseñar, presentar y gestionar proyectos europeos, buscar socios internacionales y ubicar adecuadamente los proyectos dentro de las estructuras y líneas de acción de la Unión Europea		
A24	Conocimiento de los instrumentos que permiten vigilar el entorno empresarial y tecnológico		
B1	Capacidad para trabajar en equipos interdisciplinarios		
B3	Capacidad crítica y autocrítica		
B4	Capacidades de comunicación, negociación y habilidad para la resolución de conflictos		
B5	Capacidad de comunicación multicultural		
B7	Habilidad para trabajar de forma autónoma		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidad de organización y planificación	saber hacer	A1
Habilidad en la búsqueda de información especializada y proveniente de distintas fuentes	saber hacer	A3
Capacidad para la toma de decisiones	saber hacer	A4
Capacidad para la transmisión de ideas y la defensa del propio criterio	saber hacer Saber estar /ser	A6

Capacidad de análisis y vigilancia de los ambientes empresariales (contorno jurídico, fiscal, social, institucional, etc.),	saber saber hacer	A7
Capacidad de adaptación a ambientes cambiantes	Saber estar /ser	A8
Capacidad de aprendizaje	Saber estar /ser	A9
Capacidad de generar ideas, de ser creativo en cuanto a productos, servicios y procesos de la empresa	saber saber hacer Saber estar /ser	A11
Capacidad para liderar equipos de trabajo	saber saber hacer Saber estar /ser	A12
Capacidad de desarrollar la iniciativa emprendedora	saber saber hacer Saber estar /ser	A13
Habilidad para el diseño y ejecución de planes de empresa y la puesta en marcha de nuevas iniciativas empresariales	saber saber hacer	A16
Capacidad para identificar, valorar y gestionar las capacidades y el conocimiento organizacional	saber saber hacer	A17
Capacidad para reconocer situaciones que necesiten del asesoramiento de expertos (asesores financieros, fiscales, juristas, etc.) así como capacidad para seleccionarlos e interpretar sus dictámenes	saber hacer	A18
Capacidad para aplicar, de forma oportuna, herramientas y metodologías de gestión de la innovación	saber hacer	A21
Capacidad para diseñar, presentar y gestionar proyectos europeos, buscar socios internacionales y ubicar adecuadamente los proyectos dentro de las estructuras y líneas de acción de la Unión Europea	saber hacer	A22
Conocimiento de los instrumentos que permiten vigilar el entorno empresarial y tecnológico	saber saber hacer	A24
La capacidad para trabajar en equipos interdisciplinares	Saber estar /ser	B1
La capacidad crítica y autocrítica	Saber estar /ser	B3
La capacidad de comunicación, negociación y habilidad para la resolución de conflictos	Saber estar /ser	B4
La capacidad de comunicación multicultural	Saber estar /ser	B5
Habilidad para trabajar de forma autónoma.	Saber estar /ser	B7

Contenidos

Tema	
Proceso de generación de ideas de negocio	☐ Perfil del emprendedor ☐ Generación de ideas: Técnicas y metodologías de creatividad ☐ Maduración de ideas de negocio ☐ Descripción de ideas de negocio a través del Modelo de Negocios Canvas
Plan de empresas	☐ Planificación de actividades iniciales ☐ Recursos necesarios ☐ Modelo de Negocios Canvas ☐ Funciones del plan de negocios ☐ Estructura y desarrollo del plan de negocios ☐ Preparación de un plan de negocios
Estrategia	☐ Estrategia competitiva para el modelo de negocio ☐ Estrategia emprendedora ☐ Implementación de la estrategia emprendedora

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión magistral	10	0	10
Trabajos de aula	5	4	9
Proyectos	0	55	55
Pruebas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

Descrición

Sesión magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.
Trabajos de aula	El estudiante desarrolla ejercicios o proyectos en el aula bajo las directrices y supervisión del profesor. Puede estar vinculado su desarrollo con actividades autónomas del estudiante.
Proyectos	Realización de actividades que permiten la cooperación de varias asignaturas y enfrentan a los alumnos, trabajando en equipo, a problemas abiertos. Permiten entrenar, entre otras, las capacidades de aprendizaje en cooperación, de liderazgo, de organización, de comunicación y de fortalecimiento de las relaciones personales.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Proyectos	Entrevistas que el alumno mantiene con el profesorado de la asignatura para asesoramiento/desarrollo de actividades de la asignatura y del proceso de aprendizaje.
Trabajos de aula	Entrevistas que el alumno mantiene con el profesorado de la asignatura para asesoramiento/desarrollo de actividades de la asignatura y del proceso de aprendizaje.

Evaluación

	Descripción	Cualificación
Trabajos de aula	El estudiante desarrolla ejercicios o proyectos en el aula bajo las directrices y supervisión del profesor. Puede estar vinculado su desarrollo con actividades autónomas del estudiante.	10
Proyectos	Elaboración y presentación de un modelo de negocio	70
Pruebas de tipo test	Preguntas tipo test sobre contenidos teórico prácticos impartidos	20

Otros comentarios sobre a Avaliación

Ha de alcanzarse un nota mínima de 5 tanto en el trabajo (modelo de negocio) como en el examen tipo test en cada oportunidad (diciembre y julio) para aprobar en esa oportunidad. De no ser así, figurará una nota de suspense.

El trabajo aprobado se guarda para ambas oportunidades dentro del mismo curso académico

El examen tipo test **no** se guarda de una oportunidad a otra

Aspectos a valorar del modelo de negocio:

- Originalidad de la idea
- Cuidado en la presentación
- Redacción y ortografía
- Esquema/índice
- Contenido
- Conclusiones
- Bibliografía/fuentes
- Lienzo

Fuentes de información

<http://www.redepyme.com>,

<http://www.womanemprende.org>,

<http://www.bicgalicia.es>,

<http://www.plandeempresa.com/>,

<http://servicios.ipyme.org/planempresa/>,

VELASCO, F., **Aprender a elaborar un plan de negocio**, Ediciones Paidós Iberica, S.A,

GONZÁLEZ DOMÍNGUEZ, F.J, **Creación de Empresas. Guía para el desarrollo de iniciativas empresariales**, Pirámide,

GÓMEZ GRAS, J.M., et. al., **Manual para la creación de empresas por universitarios**, UMH: Observatorio Ocupacional,

GÓMEZ GRAS, J.M., **Estrategia para la competitividad de las PYMES. Especial referencia al proceso de creación de empresa.**, McGraw-Hill.,

MATEO DUEÑAS R., SAGARRA PORTA R., **Creación de Empresas. Teoría y Práctica**, Editorial Mc Graw Hill, Madr,

JIMÉNEZ QUINTERO, JA, **Dirección estratégica y viabilidad de empresas. Aplicaciones prácticas**, Madrid: Pirámide,

JIMÉNEZ QUINTERO, JA, **Dirección estratégica y viabilidad de empresas**, Madrid: Pirámide,

GIL, M.A.; GINER, F., **Cómo crear y hacer funcionar una empresa. Conceptos e instrumentos**, ESIC, Madrid.,

---

Recomendaciones

Outros comentarios

Se recomienda tener conocimientos básicos de finanzas para la realización del proyecto

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación**

Materia	Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación			
Código	004M006V01201			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito privado Economía aplicada			
Coordinador/a	Vaquero García, Alberto			
Profesorado	Menor Conde, Sara Tobio Rivas, Ana María Vaquero García, Alberto			
Correo-e	vaquero@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)Análisis desde la perspectiva de derecho mercantil y de la fiscalidad aplicada de las creación,dirección e innovación de la empresa			

Competencias de titulación

Código	
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A4	Capacidade para a toma de decisións
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes	saber saber facer	A3
Capacidade para a toma de decisións	saber saber facer	A4
Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)	saber saber facer	A7
Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial	saber saber facer	A10
Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames	saber	A18
Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación	saber saber facer	A21
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer	B6

Contidos

Tema

Bloque 1: CADRO LEXISLATIVO NA CREACIÓN, DIRECCIÓN E INNOVACIÓN DA EMPRESA.

Parte I: O EMPRESARIO INDIVIDUAL E SOCIAL. AS SOCIEDADES MERCANTIS

1. Introducción
2. Elementos a valorar na escolla da forma xurídica
3. A figura do empresario
4. Diferenzas que existen entre unha sociedade mercantil e unha persoa física á hora de crear unha empresa
5. Diferenzas entre unha comunidade de bens, fronte a unha sociedade mercantil
6. Trámites para a creación dunha sociedade
7. As distintas formas xurídicas
8. Análise comparativa das principais formas xurídicas

Parte II: PROPIEDAD INDUSTRIAL

9. Introducción ao estudo da propiedade industrial.
10. A patente e o modelo de utilidade
11. Deseño industrial. Outros dereitos sobre creacións industriais
12. A marca e outros signos distintivos.

BLOQUE 2: ASPECTOS FISCAIS NA CREACIÓN, DIRECCIÓN E INNOVACIÓN DA EMPRESA

Parte I: ASPECTOS BÁSICOS DA FISCALIDADE NAS PEME

Tema I: A fiscalidade nas PEME(I): O tratamento fiscal das actividades económicas no IRPF.

Tema II: A fiscalidade nas PEME (II): Especial tratamento do réxime de entidades de reducida dimensión no Imposto sobre Sociedades

Tema III: A fiscalidade nas PEME (III): Outros impostos que afectan ó funcionamento das PEME.

Parte II: ASPECTOS BÁSICOS DA FISCALIDADE NAS ACTIVIDADES DE I+D+I EN ESPAÑA

Tema IV: Tratamento da Investigación, o Desenvolvemento e á Innovación Tecnolóxica no Imposto sobre Sociedades (I): Base Imponible. Axustes fiscais. Cota do Imposto.

Tema V: Tratamento da Investigación, o Desenvolvemento e á Innovación Tecnolóxica no Imposto sobre Sociedades (II): Dedución por gastos na utilización de novas tecnoloxías. Dedución para o fomento das TICs nas empresas de reducida dimensión.

Tema VI: Planificación fiscal no eido do I+D+i. Reformas fiscais e novidades.

Parte III: ASPECTOS BÁSICOS DA FISCALIDADE NAS ACTIVIDADES DE I+D+I NA UE

Tema VII: O marco fiscal do investimento en I+D+i a nivel europeo: Análise comparativa.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	0	5	5
Sesión maxistral	25	0	25
Probas de tipo test	2	20	22
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	20	23
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudos/actividades previos	Busca e lectura (por parte do alumno e previamente ás clases) das actividades que se formulen. Participación en clase
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Durante as prácticas preténdese orientar, supervisar, atender e resolver as dúbidas do alumno no seu proceso de adquisición das competencias, en xeral, e na realización das actividades propostas, en particular. Ademais, cada profesor establecerá ó comenzo do curso un horario para titorías individuais ó que o alumno pode acudir para resolveren calquera tipo de dúbida referente á materia.

Estudos/actividades previos	Durante as prácticas preténdese orientar, supervisar, atender e resolver as dúbidas do alumno no seu proceso de adquisición das competencias, en xeral, e na realización das actividades propostas, en particular. Ademais, cada profesor establecerá ó comenzo do curso un horario para titorías individuais ó que o alumno pode acudir para resolveren calquera tipo de dúbida referente á materia.
-----------------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Proba con preguntas cerradas con varias alternativas de resposta. O alumno debe seleccionar unha de entre o número de posibilidades ofrecidas. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	10
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Proba práctica de exercicios sobre o contido da materia. É necesario obter una puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de tarefas durante o curso. É necesario obter una puntuación mínima de 5 puntos sobre 10	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

Oportunidades de avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación correspondentes coas convocatorias ordinaria (xaneiro) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames e de entrega dos traballos fixaranse no calendario académico do Máster; no caso de que non apareza data de entrega de traballos, entenderase que o prazo termina o día anterior á data do examen.

No caso de que o alumno só supere unha das partes, a cualificación desta parte conservárase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Entenderase que un alumno non se presenta á materia cando non se presente ao examen, nin entregue parte algunha das actividades propostas nas datas fixadas.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

<?xml:namespace prefix = " O" />

BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANO, A., Apuntes de Derecho mercantil: Derecho mercantil, Derecho de la competencia y

BROSETA PONT, M. / MARTÍNEZ SANZ, F., Manual de Derecho Mercantil, II tomos, Tecnos, Madrid, última edición.

FERNÁNDEZ RUIZ, J.L., Elementos de Derecho mercantil, Deusto, última edición
2009.

Galicia, Xunta de Galicia, 1999

Lexislación de cooperativas en Galicia, Edicións Tórculo, 2002.

Mercantil, Thomson-Civitas, Madrid, última edición.

PÉREZ DE LA CRUZ BLANCO, A., Derecho de la propiedad industrial, intelectual y de la competencia, Marcial Pons, Madrid,

SÁNCHEZ CALERO, F., Instituciones de Derecho Mercantil, II tomos, Thomson-Aranzadi, Madrid, última edición.

VICENT CHULIÁ, F., Introducción al Derecho Mercantil, Tirant lo Blanch, Valencia, última edición.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

GÓMEZ SEGADÉ, J. A., GÓMEZ SEGADÉ, J.A., Tecnología y Derecho, Marcial Pons, Madrid, 2001.

Industrial de TATO PLAZA, A. / COSTAS COMESAÑA, J. (Coords.), O Rexistro de Cooperativas de Galicia, Edita: Universidade
RECURSOS EN INTERNET

- Oficina de Armonización del Mercado Interior: <http://oami.europa.eu>

ALBI IBAÑEZ, E. (2012): Sistema Fiscal Español (Tomo I e II), Ariel, Edición. Barcelona.

AC CONSULTORES (2009): Guía para la gestión e innovación, Capítulo III Fiscalidad.

DOMINGUEZ BARRERO, F. e LÓPEZ LABORDA, J. (1998): [Elegir con impuestos. Una introducción a la planificación fiscal],

GASCÓN ORIVE, A. (2012): IVA. Casos Prácticos, Centro de Estudios Financieros (CEF), Madrid.

LÓPEZ LABORDA, J. e DOMINGUEZ BARRERO, F. (2001): Planificación Fiscal, Ed. Ariel.

CONDE, E., CALDERON, C., CARRAL, C. e MORENO, A. (2012): Supuestos prácticos de Sistema Fiscal Español. Editorial

MEMENTO FISCAL (2012), Ed. Francis Lefebvre

PLA VALL, A.; SALVADOR CIFRE, C. (2012): Impuesto sobre Sociedades, Tirant lo Blanch, Valencia.

- Ministerio de Industria, Turismo e Comercio, <http://www.mitic.es/es-ES/index.htm>
- Agencia Estatal de Administración Tributaria, www.aeat.es

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Creación de Empresas de Base Tecnológica**

Materia	Creación de Empresas de Base Tecnológica			
Código	O04M006V01202			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Blanco Cerradelo, Lidia			
Profesorado	Blanco Cerradelo, Lidia Palacios Fernández, Miguel			
Correo-e	lyblanco@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A creación de empresas de base tecnológica asume especial importancia para o desenvolvemento económico e social dos países, sobre todo pola súa capacidade de xerar emprego e riqueza. A flexibilidade de actuación, que normalmente caracteriza este tipo de empresas, facilita a súa adaptabilidade ás necesidades do mercado e o xurdimento de innovacións, vía desenvolvemento de novos produtos, servizos e procesos.			
	A través da materia Creación de Empresas de Base tecnológica preténdese dotar ao alumnado de cualificacións técnicas e prácticas e de instrumentos de xestión e marketing, de modo a que estes sexan capaces de crear e /ou asesorar EBT, diagnosticando os seus problemas e auxiliando na procura activa de solucións para a resolución dos mesmos.			

Competencias de titulación

Código			
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A4	Capacidade para a toma de decisións		
A5	Capacidade para a resolución de problemas		
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)		
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes		
A9	Capacidade de aprendizaxe		
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial		
A11	Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa		
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo		
A13	Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora		
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual		
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional		
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación		
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación		
A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea		
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vivir a contorna empresarial e tecnolóxica		
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas		
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares		
B2	Capacidade para traballar en ambientes de presión		
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		
B7	Habilidade para traballar de forma autónoma		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Comprender os conceptos de emprendemento, empresa de base tecnolóxica e empresas gacelas e as tendencias ao respecto	saber	A9 B6

Identificar motores do éxito de empresas de base tecnolóxica	saber saber facer	A11 A13 A17 A20 A25
Adquirir habilidades básicas de planificación e identificación de deficiencias na creación de empresas de base tecnolóxica	saber saber facer	A3 A4
Comprender o funcionamento dos distintos axentes sociais implicados na creación de empresas de base tecnolóxica	saber saber facer	A14
Identificar elementos xeradores de vantaxes competitivas en empresas de base tecnolóxica e as estratexias asociadas	saber saber facer	A3 A7 A21 A24
Valorar a importancia de distintos elementos nunha empresa de base tecnolóxica. En concreto: equipo, vendas, plano de negocio, propiedade intelectual e investidores	saber saber facer	A5 A12 B6
Comprender que é o elevator speech (discurso do elevador) e practicalo	saber Saber estar / ser	A6 A8 B1 B2 B7
Entender os apoios dos distintos axentes sociais en España	saber Saber estar / ser	A10 A22

Contidos

Tema

Introdución á creación de empresas de base tecnolóxica

A oportunidade de negocio. Mercado, estratexia, innovación e vantaxes competitivas

Marketing e vendas: o cliente e o discurso do elevador

A propiedade intelectual

O equipo emprendedor e o recrutamento

Os investidores, tipos e motivacións

Algúns apoios á creación de empresas tecnolóxicas en España

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	11	33	44
Presentacións/exposicións	3	9	12
Probas de tipo test	1	2	3
Traballos e proxectos	0	16	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases maxistrals con utilización de recursos audiovisuais e informáticos, charlas de expertos e presentación de traballos polo alumnado
Presentacións/exposicións	Práctica da discurso do elevador

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Para a realización dos traballos, probas e exposicións contarase coa tutela do coordinador da materia
Presentacións/exposicións	Para a realización dos traballos, probas e exposicións contarase coa tutela do coordinador da materia
Probas	Descrición
Probas de tipo test	Para a realización dos traballos, probas e exposicións contarase coa tutela do coordinador da materia

Traballos e proxectos Para a realización dos traballos, probas e exposicións contarase coa tutela do coordinador da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20
Traballos e proxectos	Elaboración de traballos, lectura e comentario de documentos, resolución de problemas extraídos de entornos reais, participación e controbuicións realizadas en clase, outras actividades de análise	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

ANCES (2008). Guía de empresas innovadoras de base tecnolóxica.

(<http://upoemprende.upo.es/media/upload/2012/11/12/Guia%20de%20empresas%20EIBT.pdf>)

BLANCO, F. J., (2013). Los Viveros de Empresas (Madrid).

(<http://avie.es/wp-content/uploads/2013/03/economistas-LOS-VIVEROS-DEEMPRESAS-Francisco-Jos%C3%A9-Blanco-Jim%C3%A9nez.pdf>)

FRACTUS. COTEC (2001). [Creación de empresas de base tecnolóxica y desarrollo territorial]. Encuentros empresariales COTEC nº 7. Madrid.

BUENO CAMPOS, E. (coord.). Factores de éxito en los procesos de creación de empresas de base tecnolóxica. Revista Economía Industrial

DÍAZ SÁNCHEZ, E., SOUTO PÉREZ, J.E. e TEJEIRO KOLLER, M.R. (2013). NEBTS 3; Caracterización, necesidades y evolución en un período de crecemento y en otro de ralentización y recesión económica (2004-2012). Instrumentos financeiros, trámites y directorio de empresas. Coruña: Netbiblio.

SIMON ELORZ, K. (coord.) (2003). La creación de empresas de base tecnolóxica. Una experiencia práctica. CEIN-ANCES.

(<http://personales.upv.es/arodrigu/IDI/Ances.pdf>)

PALACIOS M., DEL VAL T. y CASANUEVA C. (2005). Nuevas empresas de base tecnolóxica y business angels.

(<http://www.madrimasd.org/revista/revista31/aula/aula2.asp>)

<https://www.cdti.es>

<http://www.eibt.es/>

<http://www.eibt-sudoe.eu/?lang=es>

<http://www.enisa.es>

<http://www.mapadelemprendimiento.es>

<http://www.idi.mineco.gob.es>

<http://www.minetur.gob.es>

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Emprendemento: Valoración e Selección de Ideas de Negocio/O04M006V01110

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistemas Español e Galego de Innovación**

Materia	Sistemas Español e Galego de Innovación			
Código	O04M006V01203			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	López Lozano, María Ángeles			
Profesorado	López Lozano, María Ángeles			
Correo-e	dirottri@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A innovación é unha disciplina que deben practicar todas as empresas, independentemente da súa dimensión ou do sector onde compitan. Na envolvente de rápidos cambios, interrelacións entre axentes e globalización económica, as empresas non poden deixar de coñecer e manterse ao tanto da estrutura e mudanzas do sistema de innovación no que desenvolven a súa actividade, así como das posibilidades de desenvolvemento, servizos, axuda e cooperación que neste entorno existen.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)		
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial		
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo		
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual		
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación		
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación		
A23	Capacidade para o establecemento de redes e desenvolvemento de proxectos cooperativos na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal		
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica		
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer o marco conceptual da innovación, as tipoloxías, as estratexias para innovar na empresa.		A1 A14
Manexar as distintas fontes de financiamento público da I+D+i: plan nacional, plan galego, axudas CDTI, axudas IGAPE...	saber	A3 A25
Analizar o papel que desempeña a administración nos procesos de innovación. Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial.	saber	A7 A10
Identificar os axentes do sistema de innovación que poden contribuir ao desenvolvemento dos proxectos da empresa: os centros de investigación, as universidades, os centros tecnolóxicos, outras empresas...	saber	A12 A18
Adquirir as habilidades necesarias para planificar e pór en marcha proxectos innovadores na empresa	saber	A20 A24
Familiarizarse con fontes de financiamento da innovación de carácter privado, así como as estruturas de soporte a posta en marcha de iniciativas innovadoras (incubadoras, OTRI, parques tecnolóxicos...)		A21 A23

Contidos	
Tema	
Marco conceptual da innovación e sistema nacional de innovación	Definición de innovación. Tipoloxía. Estratexia da empresa. Indicadores de innovación. Introdución ao sistema nacional de innovación Estratexia estatal de Innovación
Sistema español de innovación	Elementos que integran o sistema nacional de innovación. Os contornos científico, tecnolóxico, produtivo e financeiro. O rol da administración no proceso de innovación. As fontes de financiamento da I+D+i: O Plan nacional de I+D+i As Axudas CDTI
Sistema galego de innovación	Elementos que integran o sistema galego de innovación. Os contornos científico, tecnolóxico, produtivo e financeiro. O rol da administración autonómica no proceso de innovación. Política e instrumentos. As fontes de financiamento público da I+D+i en Galicia: O Plan Galego de Investigación, Innovación e Crecemento
As Infraestruturas de apoio á innovación e o financiamento privado á innovación. As relacións entre os axentes do sistema de innovación	Os parques científicos e tecnolóxicos. Os centros de innovación e tecnoloxía. As OTRI. As plataformas tecnolóxicas. Os centros de empresas e innovación. As incubadoras O financiamento privado da innovación: o capital risco, business angels... A colaboración público privada en innovación. A transferencia tecnolóxica

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	0	5
Sesión maxistral	15	29	44
Traballos e proxectos	0	25	25
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas a empresas para poñer en práctica os coñecementos adquiridos na aula
Sesión maxistral	As sesións presenciais, de carácter non obrigatorio, consistirán na exposición por parte do profesorado da materia obxecto de cada un dos bloques descritos nos contidos. Facilitarase ao alumnado o material preciso para a comprensión de cada módulo e fomentarase a participación na aula do alumnado introducindo material audiovisual e exemplos prácticos. Os catro primeiros bloques do plan de traballo serán abordados desta maneira. A avaliación realizarase mediante preguntas curtas ou tipo test, e mediante o desenvolvemento de ideas de proxectos innovadores que contemplan os aspectos tratados na materia.

Atención personalizada

Probas	Descrición
Traballos e proxectos	O profesorado facilitará aos alumnos unha asistencia personalizada para a axuda á elaboración de proxectos innovadores. A asistencia proverase fundamentalmente a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos e proxectos	O alumno deberá desenvolver unha idea de proxecto innovador no que contemple os diversos apartados tratados na materia: o consorcio cos diversos participantes que levarán a cabo o proxecto, a estratexia de financiamento do proxecto a través de convocatorias públicas ou fondos privados, a implicación de distintas estruturas de apoio á innovación das que se vai botar man para por en marcha ou executar o proxecto...	80
Probas de tipo test	Realizarase unha proba de seguimento que consistirá nun cuestionario, ou ben de preguntas curtas, ou tipo test para elixir entre catro respostas propostas, entre as cales só unha é a correcta. O cuestionario conterá un máximo de 15 cuestións.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación, que se corresponden coas convocatorias ordinaria (maio-xuño) e

extraordinaria (xullo). As datas dos exames fixaranse no calendario académico do máster. O prazo para a entrega dos traballos será o 15 de maio de 2012, para a convocatoria ordinaria, e 30 de xuño de 2012 para a extraordinaria.

De non aprobar as dúas partes na primeira convocatoria, manterase a cualificación da parte aprobada para a convocatoria extraordinaria.

A asistencia ás sesións presenciais non será obrigatoria. Entenderase que o alumno non se presenta á materia cando non acuda ao examen nin entregue os traballos na data indicada.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Fundación Cotec, **Colaboración público-privada en innovación,**

Zabala Iturriagagoitia, Jon Mikel, **Benchmarking regional innovation systems: the relevance of efficiency to their performance,** Universidad Politécnica de Valencia,

Fundación Cotec, **Las relaciones en el sistema español de innovación. Libro Blanco.,**

Fundación Cotec, **Libro Blanco 2004- El Sistema Español de Innovación: Situación en 2004,**

Lundvall, B., **National Systems of Innovation,** Pinter,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i/O04M006V01108

Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea/O04M006V01206

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión Medioambiental, da Seguridade e Saúde Laboral e da Responsabilidade Social Corporativa. Sistemas Integrados de Xestión de Calidade**

Materia	Xestión Medioambiental, da Seguridade e Saúde Laboral e da Responsabilidade Social Corporativa. Sistemas Integrados de Xestión de Calidade			
Código	O04M006V01204			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Fernández González, Arturo José			
Profesorado	Fernández González, Arturo José Nogueira Cayetano, Carmen Sánchez Sánchez, Ignacio Sánchez Táboas, Jorge Horacio			
Correo-e	ajfdez@uvigo.es			
Web	http://faiatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nun Máster sobre Creación, Dirección e Innovación na Empresa, necesariamente debe darse un protagonismo relevante a contidos específicos sobre xestión medioambiental, da seguridade e saúde laboral, e da responsabilidade social corporativa, porque: - Por un lado, innovar sen ter en conta os impactos ambientais, na seguridade e saúde dos traballadores, e na sociedade, conduce, por regra, a un resultado moi efémero. Pode non ser máis do que producir algo de novo, que o mercado, rapidamente, vai rexeitar. - Por outro lado, os sistemas de xestión baseados en normas internacionais nestes eidos (como a familia de normas ISO 14000, de xestión ambiental, a OHSAS 18000, de seguridade e saúde no traballo, ou a SGE 21 ou a SA 8000, de RSC) comportan, en si mesmos, varias compoñentes e metodoloxías, que permiten que o coñecemento xerado no proceso de innovación, se vaia potenciando no ciclo virtuoso do tipo PDCA : Plan; Do; Check; Act, base da mellora continua e destes sistemas. Por este motivo, o coñecemento básico destas normas amplamente coñecidas e implantadas no ámbito empresarial é necesario nun Máster deste nivel. - Finalmente, a integración dos sistemas de xestión é un requisito nos tempos que corren. Actualmente, tras os varios anos dedicados á Calidade Total e á Reenxeñaría, o mundo empresarial presenta unha nova e forte tendencia: a utilización dos Sistemas Integrados de Xestión. O desenvolvemento da tecnoloxía da información trouxo oportunidades para as empresas se reestruturaren, alén de tornar posíbel a crecente integración de sistemas estruturados para atender aos procesos de negocio e soportar o fluxo de información asociado. Neste escenario, emerxen as filosofías de xestión que procuran integrar informacións provenientes das máis diversas áreas da empresa, como financeira, produción, materiais, vendas, calidade, innovación, xestión medioambiental, responsabilidade social, etc.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A4	Capacidade para a toma de decisións
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A15	As competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas
A19	Capacidade para deseñar, implementar e xestionar proxectos innovadores

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fonte	saber facer Saber estar / ser	A3
Capacidade para a toma de decisións	saber saber facer	A4
Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)	Saber estar / ser	A7
Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresa	saber saber facer	A15
Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas	saber saber facer	A19
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer Saber estar / ser	B6

Contidos

Tema

A xestión dos residuos.

Introdución á xestión medioambiental. Lexislación medioambiental.

A normativa ISO 14000. Implantación e certificación dun sistema de xestión medioambiental (SXMA) segundo ISO 14000.

O Regulamento EMAS. Comparación ISO 14000-EMAS.

Introdución á xestión da seguridade e saúde laboral. Lexislación de prevención de riscos laborais.

A xestión da seguridade e saúde laboral na empresa.

A normativa OHSAS 18001 de seguridade e saúde laboral.

Sistemas integrados de xestión.

A xestión da Responsabilidade Social Corporativa (RSC).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	10	20
Estudo de casos/análises de situacións	3	3	6
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2	4
Probas de tipo test	1	8	9
Informes/memorias de prácticas	0	36	36

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rotinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada é unha actividade académica que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado, en pequeno grupo, relacionadas co traballo en grupo e temas vinculados coa materia
Sesión maxistral	A atención personalizada é unha actividade académica que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado, en pequeno grupo, relacionadas co traballo en grupo e temas vinculados coa materia
Estudo de casos/análises de situacións	A atención personalizada é unha actividade académica que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado, en pequeno grupo, relacionadas co traballo en grupo e temas vinculados coa materia

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20
Informes/memorias de prácticas	Elaboración dun documento por parte do alumno (individual ou en grupo) no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos, no seu caso. Para determinadas sesións esíxese asistencia. No caso de non asistir, o alumno deberá elaborar un traballo individual relacionado coa sesión á que non asistiu, seguindo as instrucións do profesor, e presentar un documento correspondente ao mesmo.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

Ademáis do conxunto de criterios de avaliación enriba exposto, para superar a materia por avaliación continua esíxese asistencia a determinadas clases da materia. A inasistencia a ditas clases poderase compensar elaborando os traballos que o profesor encomende a tal efecto ao aluno/a.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente). Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

SEOÁNEZ CALVO, M. y ANGULO AGUADO, I., **Manual de Gestión Medioambiental de la Empresa: Sistemas de Gestión Medioambiental, Auditorías Medioambientales, Evaluaciones de Impacto Ambiental**, 1999,
RUBIO ROMERO, J.C., **Gestión de la Prevención de Riesgos Laborales: OHSAS 18001, Directrices OIT y Otros Modelos**, 2002,
Cuadernos IMPIVA, **Aspectos medioambientales. Identificación y evaluación**, 2002,
IHOBE, **Indicadores Medioambientales para la Empresa**, 1999,
ROBERTS, H.; ROBINSON, G., **ISO 14001. EMS. Manual de Sistema de Gestión Medioambiental**, 1999,
VAQUERO PUERTA, J.L.; CEÑA CALLEJO, R., **Prevención de Riesgos Laborales: Seguridad, Higiene y Ergonomía**, 2000,
WOODSIDE, G.; AURRICHIO, P., **Auditoría de Sistemas de Gestión Medioambiental: Introducción a la Norma ISO 14001**, 2001,
DE LA CUESTA GONZÁLEZ, M.; RODRÍGUEZ DUPLÁ, L. (Coords.), **Responsabilidad Social Corporativa**, 2004,
www.iso.ch,
www.aenor.es,
www.ict.es,
www.marm.es,
www.cmati.xunta.es,
www.sirga.medioambiente.xunta.es,
www.ecoembes.com,
www.ambientum.com,
ISO, **UNE-EN ISO 14001:2004**, AENOR,
OHSAS Project Group, **OHSAS 18001:2008**, AENOR,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas/O04M006V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS**Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas**

Materia	Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas			
Código	004M006V01205			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	del Río Rama, María de la Cruz			
Profesorado	del Río Rama, María de la Cruz Fernández González, Arturo José Rodríguez Casar, Vicente			
Correo-e	delrio@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nun Máster sobre Xestión de Innovación, necesariamente debe darse un protagonismo relevante a contidos específicos sobre Xestión da calidade dado que existe unha relación biunívoca entre Calidade e Innovación. A relación é biunívoca, porque: - Por un lado, innovar sen calidade conduce, por regra, a un resultado moi efémero. Pode non ser máis do que producir algo de novo, que o mercado, rapidamente, vai rexeitar. Rexeitar por falta de calidade, non se traducindo a innovación, así, en valor sustentado para a empresa e seus clientes. - Por outro lado, a calidade comporta, en si mesma, varias compoñentes e metodoloxías, que permiten que o coñecemento xerado no proceso de innovación, se vaia potenciando no ciclo virtuoso do tipo PDCA : Plan; Do; Check; Act. - Finalmente, a conversión dos resultados da innovación en coñecemento captables en normas, ou outros referenciais, induce, no mercado, a un uso xeneralizado e exitoso daqueles resultados.			

Competencias de titulación

Código			
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A4	Capacidade para a toma de decisións		
A5	Capacidade para a resolución de problemas		
A9	Capacidade de aprendizaxe		
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo		
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual		
A15	As competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas		
A19	Capacidade para deseñar, implementar e xestionar proxectos innovadores		
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares		
B2	Capacidade para traballar en ambientes de presión		
B3	Capacidade crítica e autocrítica		
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos		
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber saber facer	A2
Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións	saber saber facer	A4
Capacidade para a resolución de problemas	saber saber facer	A5

Capacidade de aprendizaxe	saber saber facer Saber estar / ser	A9
Capacidade para liderar equipos de traballo	saber facer Saber estar / ser	A12
Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual	saber saber facer	A14
As competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas	saber saber facer	A15
Capacidade para deseñar, implementar e xestionar proxectos innovadores	saber saber facer Saber estar / ser	A19
Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares	saber facer Saber estar / ser	B1
Capacidade para traballar en ambientes de presión	saber facer Saber estar / ser	B2
Capacidade crítica e autocrítica	saber saber facer	B3
Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos	saber facer Saber estar / ser	B4
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber saber facer	B6

Contidos

Tema

TEMA 1: CONCEPTO DE CALIDADE. A XESTIÓN DA CALIDADE: PRINCIPAIS CONCEPTOS.

TEMA 2: A NORMATIVA ISO 9000. IMPLANTACIÓN E CERTIFICACIÓN DUN SISTEMA DE XESTIÓN DA CALIDADE SEGÚN ISO 9000.

TEMA 3: O MODELO EFQM DE EXCELENCIA.

TEMA 4: DOCUMENTACIÓN DO SXC. USO DE SOPORTE ELECTRÓNICO.

TEMA 5: FERRAMENTAS BÁSICAS PARA A MELLORA DA CALIDADE.

TEMA 6: O CONTROL ESTATÍSTICO DE PROCESO (SPC).

TEMA 7: FERRAMENTAS AVANZADAS PARA A MELLORA DA CALIDADE: QDF, AMFE, DESEÑO DE EXPERIMENTOS.

TEMA 8: SEIS SIGMA.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	0	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	3	0	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	5	10
Probas de tipo test	1	8	9
Informes/memorias de prácticas	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumnado.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.

Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rotinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada é unha actividade académica que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado, en pequeno grupo, relacionadas co traballo en grupo e temas vinculados coa materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%
Informes/memorias de prácticas	Elaboración dun documento por parte do alumno (individual ou en grupo) no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos, no seu caso. Para determinadas sesións esíxese asistencia. No caso de non asistir, o alumno deberá elaborar un traballo individual relacionado coa sesión á que non asistiu, seguindo as instrucións do profesor, e presentar un documento correspondente ao mesmo.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente). Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

GRYNA, F.M.; CHUA, R.C.H.; DEFEQ, J.A., **Método Juran. Análisis y Planeación de la calidad**, 2007,
 GONZÁLEZ GAYA, C.; DOMINGO NAVAS, R.; SEBASTIÁN PÉREZ, M.A., **Técnicas de mejora**, 2000,
 CAMISÓN, C.; CRUZ, S.; GONZÁLEZ, T., **Gestión de la Calidad: conceptos, enfoques, modelos y**, 2007,
 CUATRECASAS, L., **Gestión Integral de la Calidad. Implantación, Control y Certificación. 2ª**, 2001,

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

KUME, I. (1985): Herramientas Estadísticas Básicas para el Mejoramiento de la Calidad, Ed. Norma, Barcelona.

LAMPRECHT, J.L. (1996): ISO 9000 en la Pequeña y Mediana Empresa, Ed. AENOR, Madrid.

SANGÜESA, M.; MATEO, R.; ILZARBE, L. (2006): Teoría y Práctica de la Calidad, Thomson, Madrid.

SEBASTIÁN, M.A.; BARGUEÑO, V.; NOVO, V. (1998): Gestión y Control de Calidad, Cuadernos de la UNED, UNED, Madrid.

VANDEVILLE, P.; GAMBIER, Ch. (1998): La Auditoría de la Calidad. Metodología y Técnicas, Ed. AENOR, Madrid.

VILAR BARRIO, J.F. (1997): Cómo implantar y gestionar la calidad total, Fundación Confemetal, Madrid.

RECURSOS EN INTERNET

ISO - INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION

(Organización Internacional de Normalización)

Sitio oficial sobre ISO 9000.

AENOR (Asociación Nacional de Normalización y Certificación)

Organismo nacional perteneciente a ISO. Sitio oficial de la normalización en España.

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA PARA LA CALIDAD (AEC)

Miembro español de la EOQ. Documentos, enlaces y recursos de interés. Incluye el Centro Nacional de Información sobre Calidad (CNIC), con datos, estudios y estadísticas.

ENAC (Entidad Nacional de Acreditación)

Organismo oficial en España para la acreditación de entidades de certificación o inspección, y de laboratorios de ensayo o calibración. Incluye la relación de organizaciones acreditadas.

EUROPEAN ORGANIZATION FOR QUALITY (EOQ)

Organización europea para la promoción de la gestión de la calidad.

EUROPEAN FOUNDATION FOR QUALITY MANAGEMENT (EFQM)

Fundación Europea para la Gestión de la Calidad. Institución creadora y promotora del Modelo EFQM de Excelencia.

CLUB GESTIÓN DE CALIDAD

Organización partner de la EFQM en España.

CONGRESO GALLEGO DE LA CALIDAD

Noticias de interés sobre calidad en Galicia. Información sobre el congreso anual de esta institución.

INSTITUTO CATALÁN DE TECNOLOGÍA (ICT)

Documentos, enlaces y recursos de interés.

INFOCALIDAD

Portal con documentos, enlaces y recursos de interés.

OBSERVATORIO CALIDADE

Estudios y estadísticas sobre implantación de sistemas de gestión de la calidad en Galicia. Relación de empresas certificadas, consultoras y certificadoras que operan en Galicia.

TQM ASESORES

Entidad de consultoría y formación con amplia dedicación al Modelo EFQM de Excelencia.

INSTITUTO PARA LA CALIDAD TURÍSTICA ESPAÑOLA (ICTE)

Organismo dedicado a la calidad en el sector turístico español. Amplia información sobre la marca de garantía "Q".

GUÍA VIRTUAL DEL MERCADO CE

(PORTAL DEL DESARROLLO TECNOLÓGICO - JUNTA DE

ANDALUCÍA)

Portal con amplia dedicación al "Mercado CE".

PROYECTO PROPYME

Sitio web dedicado a la mejora de la productividad de la pyme gallega mediante la automatización de procesos industriales y de gestión, con la intermediación de FEUGA (Fundación Empresa-Universidad Gallega).

INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO

Sitio web oficial.

Ademais, durante o desenvolvemento da materia proporcionaranse ós alumnos lecturas de diversos documentos de interese vencellados ós temas da mesma.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea**

Materia	Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea			
Código	O04M006V01206			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Moreira González, Anxo			
Profesorado	Moreira González, Anxo			
Correo-e	otri9@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A11	Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual
A18	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para selecciónalos e interpretar os seus ditames
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación
A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea
A23	Capacidade para o establecemento de redes e desenvolvemento de proxectos cooperativos na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B5	Capacidade de comunicación multicultural

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Saber contextualizar a importancia das políticas de I+D+i en Europa	saber saber facer	A3 A7 A8 A10 A11 A12 A14
Capacidade para entender o grao de complementariedade entre as políticas públicas desaber I+D+i		A10 A18 A21 A22 A23 A25
Ser capaz de situarse e ter unha actitude resolutiva en contextos multidisciplinares	saber facer	B1 B5

Identificar os instrumentos e programas máis axeitados aos que acudir para unha problemática concreta en materia de I+D	saber facer	A7 A10 A22 A23
Coñecer os pasos para presentar unha proposta de financiamento internacional en I+D+i	saber facer	A10 A21 A22 A23 A25 B1

Contidos

Tema	
A estratexia Europa 2020	O papel da I+D+i na Europa do futuro: crecemento intelixente, sostible e integrador
O programa Horizonte 2020	Estrutura do programa: 3 piares Instrumentos e condicións de participación A presentación de propostas
Outras oportunidades de financiamento da I+D+i en Europa	Programa COST Programa LIFE+ Cooperación Territorial

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5	0	5
Traballos de aula	4	0	4
Estudo de casos/análises de situacións	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	45	45
Traballos tutelados	1	10	11
Probas de tipo test	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Participativa, con material de apoio e medios audiovisuais. Esta participación activa provirá de dúbidas ou comentarios do alumno pola explicación do profesor, ou por preguntas do profesor para conquistar respostas e xerar debate para enriquecer a exposición
Traballos de aula	Clases prácticas
Estudo de casos/análises de situacións	Estudo de casos e discusión. Exposición de traballos, exercicios ou proxectos
Resolución de problemas e/ou exercicios	Combinación de métodos: participativos, interrogativos e prácticos
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Formulación, análise, e resolución de exercicios de forma autónoma
Traballos tutelados	Traballo guiado en grupos prácticos, co apoio do profesor

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Baixo o apoio do profesor

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Cuestionario	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	Análise de convocatorias Horizonte 2020 e da documentación precisa, e redacción da proposta	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non supere a avaliación continua, ou que non sexa apto en primeira convocatoria, pasará directamente á segunda convocatoria (xullo), onde terá que superar un exame tipo test que suporá o 100% da nota

---

Bibliografía. Fontes de información

<http://cordis.europa.eu/fp7/home-en.html>

<http://ec.europa.eu/cip/index=en.htm>

<http://www.dgfc.sgpg.meh.es>

<http://erc.europa.eu>

<http://www.cost.esf.org>

<http://www.cdti.es>

<http://www.poctep.eu>

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión**

Materia	Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión			
Código	O04M006V01207			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Gueimonde Canto, Ana Isabel			
Profesorado	Gueimonde Canto, Ana Isabel Nogueira López, Natalia Uxía Rey Vázquez, Lara			
Correo-e	agueimonde@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A innovación é unha disciplina que deben practicar todas as empresas, independentemente da súa dimensión ou do sector onde compitan. Alén de ideas, creatividade, motivación, pensamento lateral ou xeración de novas propostas (temas abordados en outras materias), para realizar innovación eficaz é necesario efectuar unha dirección estratéxica desta e implantar na empresa os instrumentos de xestión necesarios para poder responder á complexidade e á incerteza estrutural en que desenvolve, na actualidade, a súa actividade a empresa. Obxectivos da materia: - Identificar oportunidades de innovación e definir plans de acción que axuden a implantar as oportunidades detectadas. - Coñecer as diferentes estratexias de innovación tecnolóxica nas organizacións e apoialas nos procesos de transferencia de tecnoloxía. - Coñecer todos os aspectos básicos que comprende a xestión da innovación nas organizacións nos aspectos de produtos/servizos e procesos. - Estar capacitados para asesorar ás empresas na aplicación de técnicas de innovación.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A4	Capacidade para a toma de decisións
A5	Capacidade para a resolución de problemas
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A9	Capacidade de aprendizaxe
A10	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual
A16	Habilidade para o deseño e execución de plans de empresa e a posta en marcha de novas iniciativas empresariais
A17	Capacidade para identificar, valorar e xestionar as capacidades e o coñecemento organizacional
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación
A21	Capacidade para aplicar, de forma oportuna, ferramentas e metodoloxías de xestión da innovación

A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea
A25	Capacidade para avaliar o impacto e oportunidades que poida xerar a contorna das empresas
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B3	Capacidade crítica e autocrítica
B5	Capacidade de comunicación multicultural

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer todos os aspectos básicos que comprende a xestión da innovación nas organizacións nos aspectos de produtos/servizos e procesos.	saber	A2
	saber facer	A3
		A5
		A7
		A9
		A10
		A14
		A16
		A25
		B3
Identificar oportunidades de innovación e definir plans de acción que axuden a implantar as oportunidades detectadas.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A12
		A14
		A16
		A17
		A20
		A22
	A25	
	B1	
	B3	
	B5	
Coñecer as diferentes estratexias de innovación tecnolóxica nas organizacións e apoialas nos procesos de transferencia de tecnoloxía.	saber	A1
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A4
		A7
		A14
		A25
	B3	
Estar capacitados para asesorar ás empresas na aplicación de técnicas de innovación.	Saber estar / ser	A2
		A3
		A4
		A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A12
		A14
		A16
		A17
		A20
		A21
		A22
		A25
		B5

Contidos

Tema

Introdución á Xestión da Innovación. Modelos de xestión da innovación	- Conceptos básicos: a innovación, a tecnoloxía - A estratexia: A importancia das competencias esenciais para edificar a estratexia de innovación ao seu redor - Modelos de innovación - Ferramentas para a innovación
Xestión de resultados. Protección da innovación	- Dereitos de Propiedade intelectual - Dereitos de Propiedade industrial
Incremento do patrimonio tecnolóxico. Transferencia de tecnoloxía	- Necesidade de adoptar unha tecnoloxía - O proceso de transferencia de tecnoloxía - Organización do proceso de transferencia de tecnoloxía - Mecanismos de transferencia de tecnoloxía - Estratexias de transferencia de tecnoloxía - Contexto xurídico (contratos) - Balanza de pagamentos tecnolóxica
Avaliación da competitividade e do potencial tecnolóxico propio	- Diagnósticos tecnolóxicos
Vixilancia tecnolóxica e intelixencia competitiva	- Introdución á VT/IC - Proceso de VT/IC - Ferramentas de VT/IC
Normalización e certificación da I+D+i	- Familia de normas UNE 166000 - Complementariedade e xestión conxunta coa ISO 9000 e ISO 14000

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	37.5	62.5
Foros de discusión	0	14	14
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	42.5	42.5
Probas de resposta curta	1	5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases maxistras con utilización de recursos audiovisuais e informáticos, charlas de expertos e presentación de traballos polos alumnos
Foros de discusión	Esta actividade consistirá na creación dun glosario colaborativo sobre cada un dos temas da materia. Cada participante deberá contribuir introducindo termos aos glosarios e comentando os termos introducidos por compañeiros ou compañeiras. Os obxectivos da actividade son os seguintes: ☐ Construción colaborativa dun documento sintético que conteña os termos, conceptos e elementos relevantes da disciplina, a fin de que poda ser usado como elemento de referencia básico por parte de todo o grupo. ☐ Comprensión profunda dos conceptos abstractos e a aplicación dos mesmos.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Encomendarase a realización de catro traballos ou exercicios prácticos, arredor de algún caso de innovación ou organización innovadora real. Temas sobre os que versarán os traballos: 1. Dirección estratéxica da IT. Ferramentas para a súa Xestión. Modelos de Innovación. 2. Protección da Innovación. Transferencia de Tecnoloxía. 3. Vixilancia tecnolóxica e intelixencia competitiva. Auditorías tecnolóxicas 4. Normalización e certificación da I+D+i

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Para a realización dos traballos e probas contarase coa tutela da coordinadora da materia.
Foros de discusión	Para a realización dos traballos e probas contarase coa tutela da coordinadora da materia.

Avaliación

Descrición	Cualificación

Foros de discusión	Trátase de realizar un glosario colaborativo relacionado cos contidos da materia. Cada participante do curso deberá de contribuír como mínimo con unha achega ao glosario (definición de concepto, expresión, proceso, etc. relevante para a disciplina) e realizar tamén dous comentarios a definicións incorporadas ao glosario previamente por outros/as compañeiros/as (aclaracións, correccións, ampliacións, críticas, puntualizacións, etc. ás definicións de outros/as) - Valorarase a oportuna escolla de termos así como a súa definición. - Valorarase tanto o número de achegas (mínimo 1) e o número de comentarios a achegas doutros/as compañeiro/as (mínimo 2), como, fundamentalmente, a calidade, rigor e relevancia dos mesmos. - Así mesmo, valorarase o uso de fontes de información adecuadas e rigorosas para definir os vocábulos. Neste sentido, é obrigatorio que o alumnado indique sempre as referencias das fontes empregadas.	5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Traballos ou exercicios prácticos, que versarán arredor de algún caso de innovación ou organización innovadora. En cada traballo valorarase: ☐ Precisión e claridade na exposición das ideas principais. ☐ Orde e coherencia de argumentos. ☐ Capacidade analítica, de relación, e o sentido crítico. ☐ Corrección formal. ☐ Correcto uso das fontes e referencias bibliográficas.	75
Probas de resposta curta	Proba de seguimento.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua para a convocatoria de xuño.

Para superar a avaliación continua é obrigatoria a realización do 100% dos traballos e probas a realizar na materia. Ademais é preciso obter como mínimo un 5 sobre 10 en cada un dos traballos e probas.

Segunda convocatoria (xullo):

Alternativa a) Exame global dos contidos da materia no mes de xullo. A cualificación do exame será o 100% da nota.

Alternativa b) Só para os estudantes que teñan seguido a avaliación continua e non teñan superado algún dos traballos ou probas: os traballos e probas suspendidos poderanse recuperar na data oficial de xullo establecida para a avaliación da materia.

Estrutura do exame da convocatoria de xullo

- Unha primeira parte de cuestións relativas a conceptos básicos da materia. Será necesario obter unha nota mínima nesta parte da proba para poder realizar a seguinte parte.
- Unha segunda parte consistente en cuestións de relacionamento ou casos prácticos.

Esta Guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumnado na materia e concíbese de forma flexible. En consecuencia, podéanse requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica do curso e/ou do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Achegaráselle ao alumnado a información e as pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Observación importante:

Calquera evidencia de probas ou traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

- Fernández Sánchez, E. (2005). Estrategia de innovación. Thomson. Madrid.
- Hidalgo Nuchera, A.; Serrano León, G.; Pavón Morote, J. (2002). La gestión de la innovación y la tecnología en las organizaciones. Pirámide. Madrid.

□Roberts, E. (1996). Gestión de la Innovación Tecnológica. Fundación COTEC. Madrid.

□Tidd, J.; Bessant, J. y Pavitt, K. (2001). Managing Innovation. Integrating technological, market and organizational change. Wiley. Great Britain.

□Publicacións Fundación COTEC: Repositorio de bibliografía especializada no ámbito da innovación (é necesario rexistrarse para descargar os documentos)

□Biblioteca práctica de innovación de Galicia IGAPE: Repositorio de bibliografía especializada no ámbito da innovación (é necesario rexistrarse para descargar os documentos)

Hidalgo, A. (2001): □La gestión de la tecnología como factor estratégico de la competitividad industrial□. Economía Industrial, 330.

Hidalgo, A., Vizán, A. y Torres, M. (2006): □La innovación tecnológica como factor de competitividad□. En: Análisis y propuesta de actuaciones para el fortalecimiento de las relaciones Universidad-Empresa. Consejería de Economía e Innovación Tecnológica de la CAM y Universidad Politécnica de Madrid. Madrid.

Hidalgo, A. y Albors, J. (2008): □Innovation management techniques and tools: A review from theory and practice□. R&D Management, 38 (2).

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Comercialización e Desenvolvemento de Novos Produtos**

Materia	Comercialización e Desenvolvemento de Novos Produtos			
Código	O04M006V01208			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Profesorado	Bouzón Pintos, José Manuel García Carreira, Alberto Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Correo-e	loroco@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia traballárase o xeito de desenvolver novos produtos, o proceso de facelo e o xeito de comercializalos que mellor se adapte			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A3	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A6	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A7	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)
A9	Capacidade de aprendizaxe
A11	Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa
A13	Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora
A14	Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual
A20	Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación
A24	Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica
B3	Capacidade crítica e autocrítica
B6	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B7	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de organización e planificación	Saber estar / ser	A1
Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes	saber facer	A3
Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio	saber facer	A6
	Saber estar / ser	
Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorno xurídico, fiscal, social, institucional, etc.)	saber facer	A7
Capacidade de aprendizaxe	saber	A9
Capacidade de xerar ideas, de ser creativo en canto a produtos, servizos e procesos da empresa	saber saber facer	A11
Capacidade de desenvolver a iniciativa emprendedora	saber facer	A13
	Saber estar / ser	
Capacidade de comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual	saber saber facer	A14

Capacidade para identificar, desenvolver e crear oportunidades de mercado nas empresas a través da xestión da creatividade e a innovación	saber saber facer Saber estar / ser	A20
Coñecemento dos instrumentos que permiten vixiar a contorna empresarial e tecnolóxica	saber	A24
Capacidade crítica e autocrítica	saber facer Saber estar / ser	B3
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer Saber estar / ser	B6
Habilidade para traballar de forma autónoma	saber Saber estar / ser	B7

Contidos

Tema	
1. Ou Plan de Marketing	a. Misión b. Análise c. Obxectivos d. Estretexias e. Imlementación f. Control
2. O desenvolvemento de novos produtos:	¿qué é un novo produto?, causas
3. A estrutura organizativa da empresa para o desenvolvemento de novos produtos	a. Comité de novos produtos b. Product manager c. Departamento de novos produtos d. Venture team
4. O proceso de desenvolvemento de novos produtos	O proceso de desenvolvemento de novos produtos
5. Ferramentas útiles para o desenvolvemento de novos produtos	a. O Ciclo de Vida do produto b. Os procesos de adopción e difusión

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	3	6
Eventos docentes e/ou divulgativos	10	0	10
Estudo de casos/análises de situacións	0	30	30
Sesión maxistral	7	14	21
Probas de tipo test	3	5	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Na aula presentaranse e desenvolveranse exercicios que axuden a comprender os temas
Eventos docentes e/ou divulgativos	Dúas conferencias-coloquio que complementen á materia
Estudo de casos/análises de situacións	Casos para resolver procurando información adicional
Sesión maxistral	Exposición e comentario dos contidos teóricos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O coordinador da materia atenderá, a través de titorías presenciais, as dúbidas e problemas relacionados coa materia que teña o alumnado.
Estudo de casos/análises de situacións	O coordinador da materia atenderá, a través de titorías presenciais, as dúbidas e problemas relacionados coa materia que teña o alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	80

Probas de tipo test   Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.   20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua. De non segui-la avaliación continua (por non asistencia ás aulas, e/ou por non facer axeitadamente os exercicios) ou de non superala deberá facerse

Exame :

Realizarase un exame para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente).

Ademáis esixirase a entrega de traballos que compensen a non asistencia e a entrega de exercicios que compensen os da avaliación contínbua. Todo isto deberá ser entregado como máximo o día do exame.

Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Sainz de Vicuña Ancín, D., **Plan de Marketing**, 2010,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión dos Recursos Humanos para a Innovación e a Mellora Continua**

Materia	Xestión dos Recursos Humanos para a Innovación e a Mellora Continua			
Código	004M006V01209			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Diéguez Castrillón, María Isabel			
Profesorado	Codinas Puch, Lluís Diéguez Castrillón, María Isabel Leal Millán, Antonio Genaro Sanz Tordable, Marta			
Correo-e	idieguez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A4	Capacidade para a toma de decisións
A5	Capacidade para a resolución de problemas
A8	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A12	Capacidade para liderar equipos de traballo
A22	Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Capacidade de comunicación multicultural
B7	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de organización e planificación	saber facer	A1
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber facer	A2
Capacidade para a toma de decisións	saber facer	A4
Capacidade para a resolución de problemas	saber facer	A5
Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes	Saber estar / ser	A8
Capacidade para liderar equipos de traballo	saber facer	A12
Capacidade para deseñar, presentar e xestionar proxectos europeos, buscar socios internacionais e situar adecuadamente os proxectos dentro das estruturas e liñas de acción da Unión Europea	saber facer	A22
Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares	Saber estar / ser	B1
Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos	saber facer	B4
Capacidade de comunicación multicultural	Saber estar / ser	B5
Habilidade para traballar de forma autónoma	saber facer	B7

Contidos

Tema	
Modulo I: Auditoria e Planificación de RRHH	Finalidade Campos de actuación A auditoría como ferramenta de calidade A ferramenta de planificación A planificación de recursos humanos. Aplicacions en políticas de RRHH
Modulo II Xestión por Competencias.	As competencias. Obxectivos dun sistema de competencias. Utilidades dun sistema de competencias. Tipos de competencias Características das competencias. Diseño e perfiles. Competencias das persoas. Implantación do sistema.
Modulo III: Xestión do talento e coaching	Concepto. Aplicación na empresa.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos de aula	5	15	20
Traballos tutelados	0	23	23
Estudo de casos/análises de situacións	5	15	20
Outras	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Docentes expertos nos temas explicarán conceptos básicos
Traballos de aula	Na aula principiase a realización de traballos relacionados cos temas para a súa continuidade posteriormente como traballo tutelado pola coordinadora da materia
Traballos tutelados	Traballos prácticos sobre os contidos da materia tutelados pola coordinadora
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación de casos prácticos relacionados cos temas

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Para a realización dos traballos contarase coa tutela da coordinadora da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballos encomendados polos profesores da materia. Valorarase a entrega e calidade de tres traballos, un para cada módulo do curso.	80
Outras	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua para a convocatoria de xuño. Neste caso é obrigatoria a realización con resultados satisfactorios todos os traballos e a superación da proba de seguimento.

Para os estudantes que non sigan a avaliación continua ou non a superen realizarase un exame, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota

Exame de segunda convocatoria (xullo) : Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles estudantes que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación: Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Dolan, SL; Valle Cabrera, R. et al., **La gestión de los recursos humanos: preparando profesionales para el siglo XXI**, MacGraw Hill,

Gómez-Mejía, L.; Balkin, D y Cardy R, **Dirección y Gestión de Recursos Humanos**, Prentice Hall,

Robledo Camacho, M, **Un enfoque integral de la dirección de empresas**, Díaz de Santos,

Delgado Mª I.; Gómez L., Vázquez E, **Gestión de los recursos humanos, del análisis teórico a la solución práctica**, Prentice Hall,

---

Capital Humano,

<http://www.arearh.com>,

<http://www.losrecursoshumanos.com/>,

<http://www.rrhmagazine.com/>,

<http://www.rrhdigital.es>,

Calle Durán Mª C., Ortiz, M., **Fundamentos de Recursos Humanos**, Pearson,

---

Chiavenato, I., **Administración de recursos humanos : el capital humano de las organizaciones**, McGRAW-Hill,

---

Recomendaciones
